

ΚΥΠΡΙΑΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΙΑ΄

1947

heft 11/12
from St. Anastasi
Zwischenstand
11-12

RT

Kypr.
Spod.

11-12

ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΙ ΚΥΠΡΟΥ
1948

11/12

02047

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ
ΦΙΛΩΝ, ΣΥΝΕΣΙΟΣ, ΘΥΡΣΟΣ,
ΦΩΤΕΙΝΗ, ΣΩΖΟΜΕΝΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ
ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΑΡΙΩΝ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ
ΑΚΑΚΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΟΥ (1733)
ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΥΠ^ΡΟΥ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Σελ. ζ'.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	δ'.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ:	
Α) ΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΟΥ	ισ'.
Β) Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΚΑΤΩΤΕΡΩ ΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΝΑΞΑΡΙΑ	ιζ'.—λθ'.
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΦΙΛΩΝΟΣ	1
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΥΝΕΣΙΟΥ	31
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΥΡΣΟΥ	53
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΦΩΤΕΙΝΗΣ	77
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ	101
ΠΙΝΑΚΕΣ	I—IX

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ παροῦσα ἔκδοσις τῶν ἁγίων Καρπασίας, ἡτοι Φίλωνος, Συνεσίου, Θύρσαν, Φωτεινῆς καὶ Σωζομένου, γίνεται ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας Κυπριακῶν Σπουδῶν προνοία καὶ δαπάνῃ τῆς ἐπιτροπείας τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἀποστόλου Ἀνδρέου Καρπασίας. Ἡ ἔκδοσις αὕτη ὠρίσθη νὰ ἀποτελέσῃ τὸν ΙΑ' (1947) τόμον τοῦ Δελτίου τῆς Ἑταιρείας Κυπριακῶν Σπουδῶν, διότι ἐκρίθη ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου αὐτῆς ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐξυπηρετεῖται ἄριστα τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρείας, ὥς ἀπὸ τοῦ πρώτου τόμου τοῦ Δελτίου τούτου ἐπεδιώχθη, διὰ τῆς ἐκδόσεως μετὰ παρατηρήσεων ἀνεκδότων ἀκολουθιῶν τῶν ἁγίων τῆς Κύπρου.

Τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἐπεμελήθησαν τοῦ μὲν κεμένου τῶν ἀκολουθιῶν καὶ τῶν συναξαρίων οἱ κ. Γ. Παπαχαρалаάμπος καὶ κ. Ν. Κληρίδης, τῆς δὲ εἰσαγωγῆς ὁ κ. Κ. Σπυριδάκης ἐν συνεργασίᾳ μετ' αὐτῶν. Αἱ δημοσιευόμεναι φωτογραφίαι ἐν τέλει τοῦ τόμου ὀφείλονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν κ. Ἀ. Στυλιανοῦ βοηθοῦμενον ὑπὸ τῆς συζύγου του κ. Ἰ. Στυλιανοῦ.

Τὸ δ.σ. τῆς Ἑταιρείας Κυπριακῶν Σπουδῶν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξάρῃ τὴν οὕτω γενομένην δαπάναις τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἀποστόλου Ἀνδρέου συμβολὴν εἰς τὰς Κυπριακὰς Σπουδὰς καὶ εὐχεται, ἵνα καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ ἰδρύματα ἀναλάβωσι παρόμοιον ἔργον πρὸς περαιτέρω ἔρευναν τῆς ἱστορίας τῆς Κύπρου, εὐχαριστεῖ δὲ θερμῶς διὰ τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν τὰ μέλη τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας ἐπιτροπείας τῆς ἱ. Μονῆς Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἡτοι τοὺς κ.κ. Νικόλαον Χ. Διάκου, Ἰωάννην Κούρτουλον, Ζαχαρίαν Πολύβιον, Παναγιώτην Δ. Ροῦσον, Νικόλαον Ζ. Χατζηλάμπρου, Ζαχαρίαν Λαζαρίδην, Χριστόδουλον Πολυκάρπου, Νικόλαον Κολατσῆν, Ματθαῖον Δ. Κίτσην, Ζαχαρίαν Π. Κάσπην καὶ Ζαχαρίαν Γ. Ἀντώνη, εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν ὁποίων ὀφείλεται τὸ ἔργον τοῦτο.

ΕΚ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α) ΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΟΥ

Τὸ χειρόγραφον, ἔξ οὗ γίνεται ἡ παρούσα ἔκδοσις τῶν ἀκολουθιῶν τῶν πάντε Καρπασιτῶν Ἀγίων, Φίλωνος, Συνεσίου, Θύρσου, Φωτεινῆς καὶ Σφριζομένου, εἶναι ἐκ χάριτος, διαστάσεων 0,21×0,165μ., συγγραφὴν ὑπὸ Ἀκακίου μοναχοῦ ἐκ Καρπασίας καταγομένου. Φέρει χρονολογίαν εἰς τὴν σελίδα τοῦ τίτλου καὶ εἰς τὸ τέλος 1733, ἦτο δὲ ἀφιερωμένον ἔκτοτε ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἰς τὸν ἐν Ριζοκαρπάσῳ ναὸν τῆς Ἀγίας Τριάδος εἰς τιμὴν τῶν ἐκ Καρπασίας Ἀγίων, «διὰ μνημόσυνον τῆς ταπεινῆς τοῦ συγγραφέως ψυχῆς καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ», ὡς ἀναγράφει οὗτος ἐν τῷ ἐκτὸς σελιδώσεως προλόγῳ. (1)

Περὶ τοῦ χειρογράφου τούτου ἔκαμε τὸ πρῶτον μνείαν, ἔξ ὧν γνωρίζομεν, ὁ Cobham (2), περιέγραψε δὲ λεπτομερῶς τοῦτο ὁ Ἱ. Συκουτρῆς εἰς μελέτην του δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Παλαιογραφικὰ ἐκ Κύπρου» (3). Ὁ Συκουτρῆς εἶχεν ἔκτοτε τόνισαι τὴν ἀνάγκην ἐκδόσεως τῶν ἀκολουθιῶν τούτων, προανήγγειλε δὲ ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο θὰ ἀνελάμβανεν ὁ ἴδιος, ἀλλ' οὐδέποτε κατάρθωσε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του ταύτην. Τὸ χειρόγραφον εἶχεν ἀναφέρει πρὸ τοῦ Συκουτρῆ καὶ ὁ Χρῆστος Παπαδόπουλλος εἰς μελέτην του ὑπὸ τὸν τίτλον «Περιγραφή μονῶν τιῶν τῆς Κύπρου μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς χειρογράφων» (4), ἀλλ' ἀπέδιδε τοῦτο εἰς τὴν μονὴν Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἀντὶ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἐσφαλμένως.

Καὶ ὁ Talbot Rice (5) κάμνει μνείαν τοῦ χειρογράφου, ἂν καὶ ἐσφαλμένως τὸ χρονολογεῖ τῷ 1731 καὶ τὸ ἀποδίδει εἰς μοναχὸν Ἀνδρέαν, ἀντὶ Ἀκάκιον. Ἡ σύγχυσις προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ἐν σελ. ρια' τοῦ χειρογράφου μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἀγίου Συνεσίου ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς: «Ἐγράφη τὸ παρὸν ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ Ἀνδρέου ἀναγνώστου ἁμαρτωλοῦ ἐν ἔτει 1732 ΧϚ». Προφανῶς πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου μετὰ τὸν Ἀκάκιον μοναχόν. Ὁ ἀναγνώστης δηλ. Ἀνδρέας, γράψας τὸ μέρος τοῦτο τοῦ χειρογράφου τῷ 1732, μετωνομάσθη μετ' ὀλίγον Ἀκάκιος γενόμενος μοναχὸς καὶ ὡς τοιοῦτος ἐσυνέχισε τὸ χειρόγραφον. Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ διαλάβωμεν ἀμέσως κατωτέρω. Ἀλλ' ὅτι τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει, φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὑπεράνω τῶν λέξεων «Ἀνδρέου ἀναγνώστου» ἀνεγράφη ὑστερότερον «Ἀκακίου μοναχοῦ». Ἡ διαφορὰ τοῦ ἐνὸς ἔτους 1732/33 δικαιολογεῖ τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου προστετέθησαν τὰ ἑξῆς, ἐπιβεβαιῶντα ὅτι τὸ ἔργον ἀνήκει εἰς ἓν καὶ μόνον πρόσωπον: «φ. 112» «Ἐγράφη τὸ παρὸν διβλίον

1) Βλ. Ἱ. Συκουτρῆν, Κυπρ. Χρον. Β' (1924) σελ. 171. Κ. Σπυριδάκιν, Κυπρ. Σπουδ. Η' (1944) σελ. 135.

2) *Εκθερpta Cypria* σελ. 218.

3) Κυπρ. Χρον. Β' σελ. 167 κ.ἐ.Πρβλ. αὐτόθι σελ. 50.

4) Σωτήρ, τόμ. ΙΔ' σελ. 377. Πρβλ. Ἱ. Συκουτρῆν ἔ.ἀ.163 ὑποσ. 24.

[ἐν τῇ ὕ]περφύμῳ καὶ φιλοχρίστῳ νήσῳ Κύπρῳ ἐν τῇ πόλει Καρπασέων ἀρχιερα-
τεύοντος τοῦ Μακαριωτάτου [καὶ σεβα]σμιωτάτου καὶ παμμάκαρος ἡμῶν δὲ αὐθέν-
τος καὶ δεσπότου κυρίου κυρίου Σιλδέστρου ἐν ἔτει 1733 ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ Ἀκακίου
μοναχοῦ τοῦ Κυπρίου, ἔτη ἀπὸ Ἀδάμ ζσιβ' (7242) καὶ ἀφιέρωσά το εἰς τὸν ἅγιον
καὶ πανσέβαστον ναὸν τῆς παναγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωοποιῦ καὶ ἀδιαιρέτου καὶ
ἀσυγχύτου Τριάδος τῆς εὐρισκομένης ἐν τῇ πόλει Καρπασέων διὰ μνημόσυνον τῆς
ταπεινῆς μου ψυχῆς καὶ τῶν ἐμῶν γονέων [ἀμ]ήν.—καὶ οἱ γινώσκ[οντ]ες [εὐχε-
σθέ] μοι διὰ [τ]ὸν [κύριον]» (6).

Τὸ χειρόγραφον, φαίνεται, ἐγράφη κατὰ περιόδους. Τὸ πρῶτον μέρος αὐτοῦ
μέχρι τῆς σελίδος ρια', περιέχον τὰς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων Φίλωνος καὶ Συνεσίου,
συνεπληρώθη τῷ 1732, τὸ δὲ ὑπόλοιπον περιέχον τὰς ἀκολουθίας τῶν λοιπῶν ἁγίων
καὶ τοῦ ἁγίου Βαρνάβα καὶ ἄλλην ὕλην ἐκκλησιαστικὴν καὶ λοιπὴν ἐγκυκλοπαιδικήν
συνεπληρώθη τῷ 1733. Ἡ ἀρίθμηση γίνεται ἀπὸ α' καὶ ἐφεξῆς, προηγούνται
δὲ τινες σελίδες ἐκτὸς ἀριθμήσεως. Εἰς τινὰς σελίδας ἡ ἀρίθμησης ὑπερπηδᾷ σελί-
δας. Οὕτω μετὰ τὴν σελίδα ιθ' ἐγράφη ἀμέσως κα', παραλειπομένης τῆς σελίδος
κ', μετὰ τὴν σελίδα ρι' ἐγράφη ριβ', παραλειπομένης τῆς σελίδος ρια', καὶ μετὰ
τὴν σελίδα σμ' ἐγράφη σμβ', παραλειπομένης τῆς σελίδος σμα'. Τοῦναντίον ἐπα-
ναλαμβάνεται δις ἡ σελίδωσις σκδ' καὶ σκε', παρεμβαλλομένης κενῆς σελίδος, εἰς
ἣν ἔχουσι γραφῇ ὑπὸ μεταγενεστέρως χειρὸς ἄλλα ἄσχετα. Μετὰ τὴν σελίδα τη'
ἀκολουθεῖ σελίδωσις δι' ἀραβικῶν ἀριθμῶν 319 καὶ 320 κατὰ φύλλα διαγραφεῖσα
καὶ ἀντικατασταθεῖσα διὰ τῶν ἀριθμῶν 1 κ.έ., ὡσαύτως ἀνὰ φύλλα συνεχιζομένη
μέχρι φ. 112. Ἡ σελίδωσις συνεπῶς ἐγένετο μετὰ τὴν συρραφὴν τοῦ χειρογράφου
καὶ οὐχὶ ἐν συνεχείᾳ. Τὰ ὑπὸ νέαν σελίδωσιν φύλλα δὲν χωρίζονται ἀπὸ τὰ πρῶτα
κατὰ τὸ περιεχόμενον, τοῦναντίον ἡ σελὶς 319(1) εἶναι συνέχεια τῆς τη'. Ἡ
νέα σελίδωσις ἐγράφη δι' ἄλλης χειρὸς καὶ περιέχει λάθος μετὰ τὸ φ. 99, ἀναγρὰ-
φομένου τοῦ ἀριθμοῦ 1000 ἀντὶ 100.

Ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸ φ.99α ἐν τέλει δι' ἄλλης ἢ τὸ χειρόγραφον χειρὸς,
ἡγοράσθη τοῦτο παρὰ τοῦ παπᾶ Ἰωάννου Ἡλιασῆ ὑπὸ τοῦ κανδηλανάπτου Χατζη-
αντωνίου ἀφιερῶσαντος τοῦτο εἰς τὴν ἐκκλησίαν Ἀγίας Τριάδος, τῆς ὁποίας καὶ

5) The icons of Cyprus σελ. 168.

6) Ὁ 'Ι. Συκουτρῆς ἔ.ἀ. 171 μόνον τὴν λέξιν εὐχεσθε συμπληρώνει ὡς ἐλλείπου-
σαν. Ἐκτοτέ (1924) φαίνεται ὅτι τὸ χειρόγραφον ἔχει φθαρῇ ἴσως περισσότερο, ὡς
δηλοῦται ἀνωτέρω, ἐκ τῶν ἐν ἀγκύλαις ἐλλειπουσῶν σήμερον λέξεων. Παρ' ὅλον τοῦτο ὁ
'Ι. Συκουτρῆς δὲν ἀνέγνωσεν ὀρθῶς τὴν λέξιν περὶ φήμῳ, διότι εἶναι ἐκτὸς συζητήσεως
ὅτι ἀνάγινώσκειται τὸ ὑπόλοιπον τῆς λέξεως „περὶ φήμῳ (ἡ γραφὴ τοῦ χειρογράφου
διὰ τοῦ υ) καὶ ὅχι περιφύμῳ, τὸ δὲ ἐλλείπον μέρος ὡς ἐκ τῆς ἐκτάσεώς του
ἡδύνατο μόνον τὸ ἐν τῷ νὰ περιελάμβανε, διότι ὑπάρχει περισσότερος χώρος. Κάτωθεν
ἀκριδῶς εἰς τὴν ἐπομένην γραμμὴν εἶναι αἱ αὐταὶ λέξεις ἐν τῷ γραμμῆναι εἰς μικρότε-
ρον χώρον. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν συμπλήρωσιν [καὶ σεβα]σμιωτάτου ἀντὶ τοῦ
ὑπὸ 'Ι. Συκουτρῆ ἀναγραφομένου ἀπλῶς σεβασμιωτάτου. Ἄνευ ὡσαύτως ἀμφι-
βολίας ἀναγινώσκειται: καὶ οἱ γινώσκοντες καὶ οὐχὶ καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες,
ὡς ἀναγράφει ὁ Συκουτρῆς. Εἶναι κατὰ ταῦτα πιθανὸν ὅτι ὁ Συκουτρῆς δὲν ἔδωκε πολλὴν
προσοχὴν εἰς λεπτομερείας μὴ ἀλλοιούσας τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ χειρογράφου.
Πρὸς ἄρσιν περαιτέρω παρεξηγήσεων ἀνασέρω ὅτι, ὅπου παρατίθενται χωρία ἐκ τοῦ
χειρογράφου, δὲν τηροῦνται ὑφ' ἡμῶν αἱ ἀνορθογραφίαι αὐτοῦ.

εἶναι κτῆμα (7). Φαίνεται ὅτι, ἐνῷ ἀρχικῶς τὸ χειρόγραφον ἀφιερωθὲν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τοῦ ἡτο κτῆμα τῆς ἐκκλησίας, περιῆλθεν ἔπειτα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἱερέως, ὡς δὲν εἶναι μοναδική περίπτωσης, καὶ οὕτω ἡγοράσθη ὑπὸ τοῦ κανδηλανάπτου Χατζηαντωνίου, διὰ νὰ προσφερθῇ ἐκ νέου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν ἔκτοτε ἀνήκει.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ χειρογράφου κατεγράφη ὑπὸ τοῦ Ἱ. Συκουτρῇ λεπτομερῶς εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν μελέτην του (8) καὶ κρίνομεν περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα ὡς μὴ ἔχον ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν τῶν ἀκολουθιῶν τῶν Ἀγίων τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ. Ὁ ἐνδιαφερόμενος δύναται νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὴν μελέτην ἐκείνην. Σημειοῦμεν μόνον χάριν τῆς ἀκριβείας ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ πληροφορία τοῦ Συκουτρῇ (9) ὅτι τὰ ἔξω τῆς ἀριθμήσεως ἐν ἀρχῇ τοῦ χειρογράφου δύο φύλλα τὰ διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς γραφέντα περιέχουσι μέρος τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Σωζομένου. Τοῦτο ἰσχύει μόνον περὶ τοῦ πρώτου φύλλου, ἐνῷ τὸ δεύτερον φύλλον περιέχει κοντάκιον τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τροπάρια εἰς τὴν ἁγίαν Φωτεινὴν, εἰς τὸν ἅγιον Φίλωνα καὶ εἰς τὸν ἅγιον Θύρσον.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ χειρογράφου δὲν διακρίνεται μὲν διὰ τὴν μόρφωσίν του (10), ἀλλ' εἶναι ἄξιος πάσης ἐκτιμήσεως διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην του, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ προλόγου, ὁ ὁποῖος ἔστω καὶ ἂν συνεγράφη ἐπὶ τῇ βάσει ἄλλων προτύπων (10)—τοῦτο εἶναι φανερόν καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ ὕφους τοῦ περισσοτέρου μέρους αὐτοῦ ἀπὸ τὸ τέλος, τὸ ὁποῖον ἀνήκει ἀναμφισβητήτως εἰς τὸν μοναχὸν Ἀκάκιον—, ἀποπνέει ὅμως πίστιν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς πατρίδος καὶ τῆς θρησκείας. Εἶναι ἄξιον σημειώσεως τὸ ὅτι ὁ Ἀκάκιος θεωρεῖ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἀκολουθιῶν τῶν Ἀγίων τῆς Καρπασίας ὡς ἔργον προάγον τὸν πατριωτισμὸν καὶ ὡς διδασκαλίαν τῶν μεταγενεστέρων, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἐκτιμῶσιν ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ σχετικὴ μόρφωσις τοῦ Ἀκακίου φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος συνέθεσεν, ὡς λέγει, τὰ στιχηρὰ εἰς τοὺς ἁγίους, ὅσα δὲν εὗρισκοντο εἰς τὸν τύπον, ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς ἁγίας ἐκκλησίας. Λέγει: «...ἐγὼ ὁ ἀνάξιος ἐπαρακάλεσα τὴν ἄνω σοφίαν καὶ ἐσυνάθροισα ἀπὸ τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς ἁγίας ἐκκλησίας καὶ ἐσύνθεσά τοὺς ἐτούτα τὰ ὀλίγα στιχηρὰ, ὅπου εὗρισκονται ἐδῶ μέσα εἰς τὴν παρὸν βιβλίον» (11). Καὶ κατωτέρω περὶ τῶν 24 οἰκῶν «εἰς τὴν ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν καὶ ἀδιαιρέτον τριάδα» λέγει τὰ ἑξῆς (σελ.σπς'): «Ἰδοὺ θεοῦ βοηθία καὶ γάρουτι ἐσυνθέσαμεν ἐτούτους τοὺς ἄνωθεν χαριτωμένους οἰκους τῆς Παναγίας καὶ Ἰωαρχικῆς Τριάδος ἀπὸ πολλῶν διδασκάλων καὶ θεοσόφων πατέρων, διατὶ τοῦ ἐγκαίνιον τοῦ Καρπασίου ἡγουν τῆς ἐκκλησίας, εἶναι τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ διὰ

7) Βλ. Κυπρ. Χρον. Β' σελ. 174 κ.ε.

8) Βλ. Κυπρ. Χρον. Β' σελ. 167 κ.ε.

9) Αὐτόθι σελ. 168.

10) Ὁ Ἱ. Συκουτρῆς ἔ.ἀ. σελ. 169 ἀδίκως πάντως τονίζει ὅτι τὴν τέσπην ἀμάθειαν τοῦ Ἀκακίου ἀποδεικνύει τὸ ὅτι κάμνει σύγχυσιν μεταξὺ τοῦ ἐν ἔτει καὶ ἐνετίησι, ὡς τὰ ἐν Ἑνετίᾳ ἐκδιδόμενα βιβλία ἀνέγραφον. Ἡ μόρφωσις δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν τοιαύτην γραμματικὴν διάκρισιν.

10α) Βλ. κατωτέρω σημ. 13. Ἡ πηγὴ εἶναι ὁ Νεόφυτος Ροδινός.

11) Πρὸς. πρόλογον παρὰ Συκουτρῇ, Κυπρ. Χρον. Β' 171.

τοῦτο ἐκάμαμεν τόσον κόπον καὶ τὰ ἐγράψαμεν».

Τὰ ἐνδιαφέροντα περαιτέρω τοῦ συγγραφῆς διακρίνονται ἐκ τῶν συμπεριληφθέντων μετὰ τὰς ἀκολουθίας καὶ τὰ συναξάρια πραγματειῶν, ὡς εἶναι π.χ.: πότε ἐκτίσθη ἡ Καρπασία καὶ τίς πρῶτος τὴν ἔκτισε, πότε ἐκτίσθη ἡ Ἀμμιόποτις ἐκτίσθη ἡ Καρπασία καὶ τίς πρῶτος τὴν ἔκτισε, φυλαὶ καὶ χορεῖαι διάφοροι τῶν φιλοσόφων, χωστος καὶ τίς πρῶτος τὴν ἔκτισε, φυλαὶ καὶ χορεῖαι διάφοροι τῶν φιλοσόφων, δημῳδὴς φιλολογία, λεξικὸν ἐν συντομίᾳ μερικόν, μετεωρολογικὰ κ.λ.π. Ἡ παρὰ θεοῖς πάντων τούτων βεβαίως δὲν προδίδει πρωτοτυπίαν τοῦ Ἀκακίου μοναχοῦ, ἀλλ' ἐν τούτοις ἀποδεικνύει ὅτι οὗτος ἀντιλαμβάνεται, ποῖα ἐνδιαφέροντα θέματα πρέπει νὰ περιλάβῃ ἐν σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν σκοπὸν τῆς παροχῆς εἰς τοὺς συγχρόνους τῆς ἀπαιτουμένης ἐγκυκλίου μορφώσεως. Οὕτω τὸ χειρόγραφον εἶναι περαιτέρω χρήσιμον εἰς τὸν μελετητὴν τῆς Ἱστορίας τῆς ἐν Κύπρῳ παιδείας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18.αἰ., καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης θὰ ἤξιζε νὰ μελετηθῇ εἰς εἰδικὴν ἐργασίαν, ἐν ἀντιπαράβολῃ πρὸς ἄλλα ἀνάλογα τῶν αὐτῶν χρόνων ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν τῷ λοιπῷ ἑλληνικῷ κόσμῳ. Εἶναι ἔξω τοῦ σκοποῦ τῆς παρούσης ἐκδόσεως ἡ ἀνάλυσις τῶν συναφῶν πρὸς τὰ ζητήματα ταῦτα προβλημάτων. Σημειοῦμεν μόνον ὅτι ὁ Ἀκάκιος μοναχὸς ἔτρεφε πολλὴν ἐκτίμησιν πρὸς τὸν σοφὸν Κύπριον Ἀρχιεπίσκοπον Παρίωνα Κιγάλαν, τοῦ ὁποῖου ἀναγράφει στιχηρὰ εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Βαρνάβα καλῶν αὐτὸν «σοφώτατον» καὶ «θεολογικώτατον» (12), ὡσαύτως δὲ πρὸς ἄλλους ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς Κυπρίους καὶ μὴ, ὡς εἶναι ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων, ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος, ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός, ὁ Γρηγόριος Θεολόγος κ.ἄ. Ὡσαύτως τιμᾷ τοὺς Ἕλληνας φιλοσόφους Ἀναξαγόραν, Σωκράτη, Πλάτωνα, Ἀντισθένη, Ἀριστοτέλη κ.ἄ. ἀναγράφων τὰς φιλοσοφικὰς τῶν γνώμας. Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι ὁ Ἀκάκιος μοναχὸς ἂν δὲν κατεῖχεν, ἡσχολεῖτο ὅμως μὲ τὴν χριστιανικὴν ὁδὸν καὶ μὲ τὴν θύραθεν σοφίαν, τὸ δὲ ἔργον του ἀποτελεῖ «ἀπανταχοῦσαν», ὡς τὰ τοιαῦτα ἔργα ἐκαλοῦντο.

Ἄξιον περαιτέρω σημειώσεως εἶναι ὅτι τὸ κεφάλαιον περὶ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Κύπρου τῶν παρευρεθέντων εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς συνόδους καὶ τὸ περὶ τῶν ἁγίων τῆς Κύπρου εἶναι σχεδὸν ταυτόσημα πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ ἐν τῇ Χρονολογικῇ αὐτοῦ Ἱστορίᾳ περιληφθέντα. Δυνάμεθα ὡς ἐκ τούτου νὰ συμπεράνωμεν περὶ κοινῆς ἀμφοτέρων πηγῆς. Ταῦτα δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν εἰς τὸν Νεόφυτον Ροδινόν, τοῦ ὁποῖου ὁ Ἀκάκιος μοναχὸς ἐχρησιμοποίησε πλὴν ἄλλων καὶ τὸν πρόλογον σχεδὸν ἐπὶ λέξει. (13). Πλὴν τούτου μᾶς μαρτυρεῖ περὶ χρήσεως ἄλλων πηγῶν ταυτοσήμων καὶ ἡ ταυτότης τῆς ἀφηγήσεως περὶ τῆς ἀφίξεως τῆς Παναγίας εἰς τὴν Κύπρον πρὸς ἄλλας ἁμείβας. Περὶ ταύτης διέλαβον εἰς ἄλλην δημοσίευσιν (14). Οὕτω ἀποδεικνύεται ὁ Ἀκάκιος μοναχὸς ὅτι ἦτο φιλότιμος πατριώτης, ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν συμπατριωτῶν του, ἔπλετο τῶν ὁποίων διέδετε πάσας τὰς δυνάμεις του τὰς πνευματικὰς, γὰρ νὰ ἔγνη ἀξιώσεις πρωτοτύπου συγγραφῆς. Ὅπου ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐκδεδομένα τύποις ἔργα, τὸ ἔκαμνε, ὡσαύτως ἐχρησιμοποιοῖ πᾶσαν παράδοσιν κυκλοφοροῦσαν προφορικῶς

12) Βλ. Κ. Σπυριδάκιν, Κυπρ. Σπουδ. Θ' (1945) σελ. 1 κ.ἑ.

13) Βλ. Κυπρ. Χρον. Γ' (1925) σελ. 1 κ.ἑ.

14) Βλ. Κυπρ. Σπουδ. Η' (1944) σελ. 135.

ἢ εἰς χειρόγραφα, ὡσαύτως δὲ παρῆχε καὶ ὅ,τι ἡ ἰδία αὐτοῦ πνευματικὴ δύναμις τοῦ ἐπέτρεπε.

Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου κατέχει ὁλόκληρον σελίδα, ἐγγράφη δὲ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀκολουθιῶν τῶν ἁγίων Καρπασίας, εἰς οὓς καὶ μόνον ἀναφέρεται, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν περιεχόμενον τοῦ χειρογράφου. Ὁ τίτλος ἔχει οὕτω : (15)

ΒΙΒΑΙΟΝ ΚΑΛΟΤΜΕΝΟΝ

πεντέορτον

ἡγουν ἔχει πέντε ἁγίων τὰς ἐορτὰς αὐτῶν
 με' ὅλην τὴν τάξιν ὅπου ψάλλονται εἰς τὰς ἁγίας
 αὐτῶν μνήμας, ὡς φαίνεται ἐδῶ γραμμένον
 συντεθεῖσα παρ' ἐμοῦ Ἀκακίου μοναχοῦ
 τοῦ Κυπρίου, εἰς δόξαν θεοῦ
 καὶ εἰς τιμὴν τῶν ἁγίων

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ 1733 Χϋ

ΕΝ ΚΑΡΠΑΣΙΑΙ ΤΗΙ ΠΟΛΕΙ

ἐγγράπη

αψλγ' Χϋ

Ἡ γραφὴ τοῦ χειρογράφου εἶναι καλὴ καὶ σταθερὰ διὰ μαύρης μελάνης. Ἡ ἐρυνθρὰ ἐχρησιμοποιήθη εἰς τοὺς τίτλους, εἰς τὰ ἀρχικά καὶ ἐνίοτε ἐν τῷ κειμένῳ. Ὡσαύτως ἐχρησιμοποιήθη καὶ εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ περιθωρίου. Αἱ τελευταῖαι ὡς καὶ αἱ διὰ μαύρης μελάνης τῶν περιθωρίων ἀπεκόπησαν δυστυχῶς κατὰ τὴν διβλιοδέτησιν, ἢ ὅποια ἔγινε βραδύτερον. Ἡ παρατήρησις αὕτη συμπληρῶνει τὴν ὑπὸ τοῦ Ἱ. Συκουτρῆ (16) γενομένην, ὅτι ἡ ἀκαταστασία περὶ τὸ δέσιμον ἀποδεικνύει ὅτι τὸ χειρόγραφον κατ' ἀρχὰς ἦτο ἄδειον. Ὁ σταχωτὴς σημειοῦται εἰς τὴν σελίδα τοῦ τίτλου τοῦ χειρογράφου ὑπὸ τινος Λογιζῆ, ὀνομάζεται δὲ Ἀνδρέας Κυπριώτης. Τὸ ἀρχικὸν δέσιμον ἐφθάσῃ κατὰ τὸ ὀπισθεν μέρος, καὶ ἐπεδιωρθώθη δι' ἐπικολληθέντος δέρματος κατὰ μᾶλλον ἀκαλαίσθητον τρόπον ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ φιλόκαλον τοῦ ἀρχικοῦ δεσίματος τοῦ χειρογράφου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὰ λοιπὰ διατηρεῖται. Τὸ χειρόγραφον γενικὰ στερεῖται κατὰ τὰ λοιπὰ διακοσμήσεως, πλὴν σχεδιαγράμματός τινος τῶν ἀνέμων καὶ μετεωρολογικῶν παρατηρήσεων.

Ἐν τέλει ἀναφερόμεν τινὰ σχετικὰ πρὸς τὸν συγγραφέα, τὰ ὅποια ἀντλοῦμεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ χειρογράφου. διότι ἄλλως οὗτος εἶναι ἄγνωστος. Γνωρίζομεν ὅτι οὗτος ὢν ἐκ Καρπασίας ἔζησε τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του ἐν ἔξορίᾳ εἰς Κιλικίαν, ὅπου μετέβη μετὰ τῶν συγγενῶν του ὡς ἐκ τῆς ἀθλιωτάτης καταστάσεως, εἰς ἣν περιτῆλθεν ἡ νῆσος Κύπρος διὰ τὴν ἀκατονόμαστον συμπεριφορὰν τοῦ Διερμηνέως Μαρκουλλῆ, ὁ ὁποῖος διενήργησεν εἰς πᾶσαν τὴν νῆσον κατὰ τοὺς χρόνους περὶ τὸ

15) Βλ. Ἱ. Συκουτρῆν, Κυπρ. Χρον. Β' 168.

16) ἔ.δ.

1672 τὴν περιώνυμον «γράφουσαν». (17) Ἐν τῇ ἐξορίᾳ διέμεινεν, ὡς ὁ ἴδιος πληροφορεῖ, ἐπὶ 50 ἔτη, ἐπέστρεψε δ' εἰς τὴν πατρίδα του τῷ 1731, μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων του. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὰ τὰ λόγια του περὶ τοῦ «μισοχρίστου καὶ θεοκαταράτου» Μαρκουλλῆ, ὡς τὸν ἀποκαλεῖ οὗτος, καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς αἰσχίστης συμπεριφορᾶς, τὴν ὁποίαν ὁ Διερμηνεὺς οὗτος ἐπέδειξε πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου: «Ἐρήμαξεν, λέγει, ἡ Κύπρος καὶ ἀπωλέσθησαν πολλοὶ χριστιανοί, ἄλλοι ἐτούρκισαν, ἄλλοι ἔφυγαν καὶ ἐπῆγαν εἰς ἄλλους τόπους». Ὁ Ἀκάκιος φαίνεται ὅτι διетήρει ζωηρὰν τὴν ἀνάμνησιν τῶν περιπετειῶν τῆς νήσου κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐκ τῶν ποικίλων καταστροφῶν αὐτῆς, διότι τὸ ἔργον του προορίζει μετὰξὺ ἄλλων νὰ ἀναγινώσκειται ἐν ἱερείαις πρὸς τὴν Ἀγίαν Τριάδα πρὸς ἀποτροπὴν τῶν κακῶν. Οὕτω ἐν σελ. σπς γράφει: «Ὁ θεὸς νὰ μὴ τῷ δώσῃ πώποτε, ἔάν καὶ ἔλθῃ καμμία ἀνάγκη, ὥσαν θανατικὸν ἢ ἀνομβρία ἢ φόβος; ἀπὸ τοῦς Ἀγαρηνοῦς ἢ ἀπὸ θαλαττίους ἐχθροῦς ἢ ἀπὸ ἄλλῃν περιστασιν νὰ τοὺς διαβάξτε με νηστείαν καὶ με κατὰ θεοῦ ἀγάπην κ.λ.π.»

Πότε ἔγινεν ἡ ἐκ Κύπρου ἀναχώρησις τοῦ Ἀκακίου μετὰ τῶν συγγενῶν του, δὲν προκύπτει ἀκριβῶς ἐκ τῆς ἐπ' αὐτοῦ παρεχομένης πληροφορίας, ὅτι ἐν Κιλικίᾳ ἔμεινε 50 ἔτη, μεθ' ὃ ἐπανῆλθε τῷ 1731 εἰς τὴν πατρίδα του. Τοῦτο δὲ διότι ἐπὶ τὴν ἐν Κύπρῳ αἰσχίστην συμπεριφορὰν τοῦ Μαρκουλλῆ, ἡ ὁποία ἐπεδείχθη ζῶντος τοῦ Μεγάλου Διερμηνεύος Παναγιωτάκι Νικουσίου, καὶ ὁ ὁποῖος ἐτελεύτησε τῷ 1673. Τὰ ἐν Κύπρῳ γεγονότα συμπίπτουσι μετὰ τὴν εἰς Κύπρον ἐξορίαν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Παρθενίου Δ', ἡ ὁποία προηγῆθη τοῦ 1675, ὡς ποίημα. (18)

Ὁ Ἀκάκιος ὀνομαζόμενος τὸ πρῶτον Ἀνδρέας, ὡς ἐξετέθη ἀνωτέρω, διέτελεσε μετὰ τὴν εἰς Κύπρον ἐπάνοδόν του ἐπὶ τινα χρόνον ἀναγνώστης, ὅτε ἤρξατο συγγράφων τὸ ἔργον του τῷ 1732, συνεπλήρωσε δ' αὐτὸ τῷ 1733, γενόμενος ἤδη μοναχός. Πλὴν τῆς λοιπῆς ἀξίας, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ, εἶναι ἐνδιαφέρονσαι τινες ἱστορικαὶ πληροφορίες, αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἐξ αὐτοῦ, ὡς ἡ ἀνωτέρω περὶ Μαρκουλλῆ σημειωθείσα. Περαιτέρω μᾶς πληροφορεῖ περὶ τῆς ὑπάρχουσας ἐν Σαλαμίνι (Ἀμμοχώστῳ) καὶ Πάφῳ ἀνωτέρων σχολῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκαλοῦντο «μεγάλα σπουδάσια» πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐπιοχοῦ νὰ ἔλθῃ ἡ ἀρμάδα τοῦ ἀντίδικου, ὡς λέγει εἰς τὸ συναξάριον τῆς ἁγίας Φωτεινῆς. Περαιτέρω ἐνδιαφέρονσαι εἶναι αἱ πληροφορίες, τὰς ὁποίας παρέχει περὶ τοῦ Μητροπολίτου Κιτίου Ἰωαννικίου «ἀρίστου ζωγράφου», τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Λεοντίου κ.λ. (Συναξάριον ἁγίου Θύσου). Περὶ τούτων γίνεται κατωτέρω λόγος εἰς τὰ σχετικὰ πρὸς τοὺς βίους τῶν ἐκδιδομένων Ἀγίων μέρη τῆς εἰσαγωγῆς.

17) Εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα ἀναφέρεται τὸ ὑπὸ Μητροπολίτου Κιτίου Νικοδήμου Μυλωνᾶ ἐκδοθὲν ποίημα εἰς τὰ Κυπρ. Χρον. Β' σελ. 140 κ.έ. Πρβλ. Κ. Μυριανθοπούλου Χατζιγεωργάκις Κορνέσιος σελ. 77. Ἡ Καρπασία ὑπέφερε μετὰ τὴν Λεμεσὸν καὶ τὴν Πάφον. Βλ. ποίημα σελ. 344: «σηκώσθηκεν τότες ποκεῖ (Λεμεσὸν καὶ Πάφον) καὶ πῆγεν στὸ Καρπάσι.»

18) Βλ. σημ. 16. Πρβλ. Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 594.

Β') Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΚΑΤΩΤΕΡΩ
ΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΗΝΑΞΑΡΙΑ

Περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τῶν ἁγίων τῆς Καρπασίας, τῶν ὁποίων αἱ ἀκολουθίαι καὶ τὰ συναξάρια δημοσιεύονται κατωτέρω ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χειρογράφου τοῦ Ἀκακίου μοναχοῦ, εἵμεθα πολὺ ὀλίγον πληροφορημένοι. Κατωτέρω θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ συγκεντρώσωμεν πᾶσαν πληροφορίαν, τὴν ὁποίαν κατέστη δυνατόν νὰ ἀνεύρωμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γραπτῶν καὶ τῶν προφορικῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν πηγῶν.

Περὶ τῶν ἁγίων τούτων ἐλαχίστην μνηεὶν κάμνει ὁ περὶ τῶν ἁγίων τῆς Κύπρου διαλαβὼν Delahaye εἰς τὸ ἔργον του *Les Saints de Chypre*, 1907.

α) ΑΓΙΟΣ ΦΙΛΩΝ.

Οὗτος εἶναι ὁ περισσύτερον γνωστὸς ἐκ πάντων τῶν ἁγίων τῆς Καρπασίας. Εἶναι ὄχι μόνον ἐπιφανὲς τοπικὸς ἅγιος, ἀλλὰ ἐκκλησιαστικὴ προσωπικότης, γνωστὴ εἰς τὴν ἐν γένει ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας. Διὸ καὶ αἱ περὶ αὐτοῦ πληροφορίες εἶναι σχετικῶς πληρέστεραι ἢ περὶ τῶν ἄλλων. Μελέτην περὶ αὐτοῦ περιλαμβάνουσιν πλείστας πληροφορίες ἐδημοσίευσεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ὁ γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Κύπρου ἐργασίων του. (1) Ἐκτενῶς ὡσαύτως ἀσχολεῖται περὶ αὐτοῦ ἡ Ἑλληνικὴ Πατρολογία τοῦ Migne τόμ. XL ἐν τοῖς Προλεγομένοις εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ εἰς τὸ «ἄσμα ἁσμάτων». Σποραδικῶς ὡσαύτως παρέσχον πληροφορίας καὶ ἑνὰ ἄλλα ἔργα, ὡς ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ὑπὸ Χάκετ κατὰ μετὰφρασιν Χ. Παπαϊωάννου (2) καὶ τὰ ἄλλα ἱστορικὰ περὶ Κύπρου ἔργα. Περὶ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ εὐρημάτων παρὰ τὸ Ριζοκάρπασον εἰς τὴν τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίας Καρπασίας ἐπραγματοῦθη συντόμως ἡ διενεργήσασα τὰς ἀνασκαφὰς Miss J. du Plat Taylor. (3)

Ὁ χρόνος τῆς ζωῆς τοῦ ἁγίου Φίλωνος εἶναι τὰ τέλη τοῦ 4.αἰ.μ.Χ. καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ 5.αἰ. Τὸ ἀκριβὲς ἔτος τῆς γεννήσεώς του δὲν εἶναι παραδεδομένον. Ἀνυμῆθα ὅμως νὰ τοποθετήσωμεν τὴν γέννησιν αὐτοῦ ὀλίγον πρὸ τοῦ 350 μ.Χ., διότι ἤδη τῷ 382, ὡς κατωτέρω θὰ ἐκτεθῇ, εὐρίσκομεν τὸν Φίλωνα ἐπίσκοπον Καρπασίας (4). Ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του δὲν εἶναι ὡσαύτως ἐξηκριβωμένος. Εἰς τὰς πηγὰς ἀναφέρεται *Καρπάσιος* ἢ *Καρπάθιος*, ὅπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ὑπῆρχον δύο ἅγιοι ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἢ ὅτι ὁ ἐν Κύπρῳ

1) Βλ. Ἐκκλησ. Κήρυκ. Λάρνακος τόμ. Β' (1912) σελ. 362 κ.ε.

2) Βλ. τόμ. Β' ἑλλ. μεταφρ. σελ. 216.

3) Βλ. R.D.A.C. 1935 σελ. 14 κ.ε.

4) Τὸ ἔτος δύναται νὰ θεβαιωθῇ ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο (382) παρουσίας ἐν Ρώμῃ τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, ὁ ὁποῖος προηγουμένως εἶχε χειροτονήσει τὸν Φίλωνα ἐπίσκοπον, πρὸ τῆς εἰς τὴν αἰωνίαν πόλιν ἐκ Κύπρου ἀναχωρήσεως αὐτοῦ. Πρβλ. κατωτέρω. Βλ. Χάκετ-Παπαϊωάννου ἑ.δ. Α' σελ. 22. Rev. S. Baring-Gould, *The lives of the Saints V*, 164. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μητρόπολιν του (383).

ἅγιος Φίλων ὠρμήθη ἐκ Καρπάθου. Ὁ λεξικογράφος Σουΐδας, ὁ ὁποῖος εἶναι πησίον εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τοῦ ἁγίου Φίλωνος λέγει περὶ αὐτοῦ ἁπλῶς : «Φίλων Καρπάθιος. Ἐγράψεν ὑπόμνημα εἰς τὸ ἄσμα τῶν ἀσμάτων». Ἡ σύγχυσις τοῦ Καρπάσιος πρὸς τὸ Καρπάθιος ἦτο παλαιογραφικῶς εὐκολωτάτη, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ στηρίξωμεν ἐπὶ τῆς διαφορᾶς ταύτης οὐδεμίαν ὑπόθεσιν, ὅτι ὁ Φίλων ἦτο ἐκ Καρπάθου, ἢ ὅτι πρέπει νὰ δεχθῶμεν δύο ἁγίους Φίλωνας, τὸν μὲν ἓνα ἐκ Καρπάθου, τὸν δὲ ἕτερον ἐκ Καρπασίας. (5)

Εἰδικῶς διέλαβε περὶ τοῦ ἁγίου Φίλωνος εἰς τὸ «περὶ Φιλῶνων» ἔργον τοῦ ὁ Λέων Ἀλλάτιος, σοφὸς ἐκ Χίου, ἀνήκων εἰς τὸ τέλος τοῦ 16. καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17. αἰ. Τὸ ἔργον τοῦτο δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἔχωμεν ἐν Κύπρῳ ὑπ' ὄψιν μας. Τὸ μνημονεύει καὶ ὁ Ἀκάκιος μοναχὸς καλὼν τὸν συγγραφέα του «σοφὸν ἀνθρωπον». Ὁ Λέων Ἀλλάτιος ἐκάλει τὸν Φίλωνα ἐν τῷ ἔργῳ του «ὑπερβάλλοντα πάντας εἰς τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀρετὴν» (7), ὁ δὲ Ἀναστάσιος Σιναΐτης ἐκάλει αὐτὸν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ του Ἱστορίᾳ «φιλόσοφον» καὶ «ἱστοριογράφον». Ποῦ ὁ Φίλων ἀπέκτισε τὴν μόρφωσιν ταύτην, διὰ νὰ τυγχάνῃ τοιοῦτων χαρακτηρισμῶν, δὲν γνωρίζομεν, ὅπως δὲν γνωρίζομεν καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ γονεῖς του (8). Ὅτι ὅμως περὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἶχον πολλοὶ ἀσχοληθῇ, μᾶς πληροφορορεῖ τὸ συναξάριον τοῦ Ἀκακίου μοναχοῦ, ὡς κατωτέρω δημοσιεύεται, ἀν καί, ὡς λέγει, δὲν εἶχε περὶ αὐτοῦ ἀσχοληθῇ Συμεὼν ὁ μεταφράστις ὁ γράψας περὶ τῶν βίων τῶν ἁγίων.

Ἡ παλαιότερα καὶ περισσότερον συγκεκριμένη περὶ τοῦ Ἀγίου Φίλωνος πληροφορία εἶναι ἢ παρὰ Πολυβίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ρινοκουρούρων, πόλεως κειμένης παρὰ τὰ αἰγυπτοπαλαιστινικὰ σύνορα (9), καὶ ἢ ὁ Φίλων ἦτο «κληρικὸς ἀπορητόρων». Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν ἐκδότην τῆς Ἑλληνικῆς Πατρολογίας (10) νὰ ἐξετάσῃ τὴν σημασίαν τοῦ ὅρου. Δύο ἐκδοχαὶ περὶ τοῦ πράγματος ὑπῆρξαν: α) Ὅτι ὁ Φίλων πρότερον ὢν εἰδωλολάτρης ἐρητόρευεν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ὅτι ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἀπέσπασεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν «κλήρον». β) Ὅτι ἦτο κληρικὸς ἀσχολούμενος μὲ τὴν ἐριμνησίαν τῶν Γραφῶν, ὡς ὑποστηρίζει ὁ Meursius, Dugangius, Cavens κλπ. Ἡ δευτέρα ἐκδοχὴ φαίνεται πιθανωτέρα. Εἰς τὸ συναξάριον τοῦ ἁγίου Φίλωνος δὲν γίνεται καθόλου λόγος ὅτι ἦτο πρότερον εἰδωλολάτρης

5) Βλ. Migne ἔ.ἀ. XL σελ. 13. Ἐξεδόθη ἐν Bibliotheca patrum card. Angeli Maii tom. VI edit. Patrol.

6) Βλ. Migne ἔ.ἀ.

7) Τὸ χειρόγραφον τοῦ Ἀκακίου μοναχοῦ ἀναγράφει περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς (σελ. σῆς): Φίλων ἐπίσκοπος τοῦ Καρπασίου σοφὸς ἄνθρωπος, Αὐτὸς ἔγραψε καὶ εἰς τὸ ἄσμα τῶν ἀσμάτων καὶ εὕρισκεται τυπωμένον. Δι' αὐτὸν τὸν ἅγιον γράφει καὶ Λέων ὁ Ἀλλάτιος ὁ σοφώτατος εἰς τὸ περὶ Φιλῶνων βιβλίον. ἰδὲ καὶ Σουΐδαν.» Ὁ Ἀκάκιος μοναχὸς ἀντλεῖ, ὡς ἐδηλώθη ἀνωτέρω, ἐκ τοῦ Νεοφύτου Ροδιοῦ. Βλ. εἰσαγωγὴν εἰς τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ ἀνωτέρω.

8) Βλ. Συναξαριστὴν ὑπὸ Νικοδήμου Ἀγιορείτου I' σελ. 410 (ἐκδ. 3. Θ. Νικολαΐδου) Πρβλ. Συναξάριον Ἀγ. Φίλωνος κατωτέρω.

9) Βλ. Migne Ἑλλ. Πατρολ. XIII σελ. ΡΙΒ' «Κεῖται δὲ αὕτη ἡ τῶν Ρινοκουρούρων ἀναμέσον Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης ἀντικρὺ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἐπιφάνιος ἐν Ἀγκυρωτῷ.»

10) Βλ. Migne ἔ.ἀ. XI Προλεγόμενα.

μεταστὰς εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐνισχύει τὴν δευτέραν ἐκδο-
χὴν, ὅτι ἦτο κληρικὸς ἀσχολούμενος μὲ τὴν ἐρημνείαν τῶν Γραφῶν.

Ὁ ἅγιος Φίλων μνημονεύεται εἰς πάσας τὰς περὶ αὐτοῦ πηγὰς ὡς ἐπίσκοπος Καρπασίας. Ὁ Πολύβιος (11) ἀναφέρει ὅτι ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἀφῆκε τὸν Φίλωνα ἀναπληρωτὴν του, ὅτε ἐμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς Ρώμην. Ἐκ τῆς πληροφορίας ταύτης συνήχθη τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Φίλων ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος Καρπασίας. Τοῦτο ὅμως δὲν δύναται ἀσφαλῶς νὰ συναχθῇ ἐκ τῆς πληροφορίας ὅτι ὁ Ἐπιφάνιος προεξεύρισεν τὸν Φίλωνα ἐπίσκοπον καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἀναπληρωτὴν τοῦ πρὸ τῆς εἰς Ρώμην ἀναχωρήσεώς του. Ὁ Πολύβιος ἐν τῷ προμνημονευθέντι χωρίῳ ἀναφέρει τὰ ἑξῆς : «χρεία δὲ ἦν τῆς πόλεως τοῦ Καρπασίου καθίσαι ἐπίσκοπον ἐπὶ τοῦ θρόνου». Ἡ φρασσεολογία αὕτη καταδεικνύει ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ Καρπασίας ὑπῆρχεν ἤδη προηγουμένως καὶ δὲν ἐδημιουργήθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Φίλωνος. Πότε ἰδρῦθη αὕτη, δὲν γνωρίζομεν. Ἀλλ' εἶναι γνωστὴ ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ (12), στηριζομένου ἐπὶ ἄλλων πηγῶν, ὅτι εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴν σύνοδον (325) καὶ εἰς τὴν τῆς Σαρδικῆς (343 ἢ 344) παρέστησαν 12 ἢ 14 ἐπίσκοποι ἐκ Κύπρου. (13) Ἄν ἡ πληροφορία αὕτη εἶναι ἀληθής, εἶναι πιθανὸν ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπισκοπῶν τούτων συγκατελέγετο καὶ ἡ τῆς Καρπασίας. Καὶ ὁ Ἀκάκιος μοναχὸς ἀντλῶν ὡσαύτως, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, ἐκ παλαιότερων πηγῶν, συμφωνεῖ μὲ τὰς πληροφορίας τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ.

Ἡ ἐκλογή τοῦ Φίλωνος εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Καρπασίας ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου ἐγίνε κατὰ τὸν Πολύβιον «ἀπὸ ἀποκαλύψεως θεοῦ» (14). Καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων Ἰωάννην τὸν Θεοπρόπου ἐπιστολὴν αὐτοῦ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἀναφέρει τὸν Φίλωνα. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη διεσώθη ἐν λατινικῇ μεταφράσει παρὰ Ἱερωνύμω. (15) Κατὰ ταύτην ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος καταλέγει τὸν Φίλωνα με-
ταξὺ τῶν διακόνων, τοὺς ὁποῖους οἱ ἐπίσκοποι τῆς Κύπρου ἀπέστελλον πρὸς αὐτόν, οἱ διακρινόμενοι διὰ τὴν *mansuetudinem* καὶ τὴν *bonitatem* αὐτῶν. «*Et miserunt ad nos diaconos et hypodiatonos, quos suscepimus cum gratia et ipse cohortatus sum beatae memoriae episcopum Philonem.*» Τὰ αὐτὰ μᾶς παραδί-
δει καὶ ὁ M. Le Quien. (16)

Ἡ δρᾶσις τοῦ Φίλωνος ἐν τῇ ἐπισκοπῇ του ὑπῆρξεν ὑποδειγματικὴ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Κατεδίωξε τὴν εἰδωλολατρείαν, ἡ ὁποία, φαίνεται, ἦτο ἀκόμῃ διαδεδομένη ἐν Κύπρῳ καὶ διῃ εἰς τὰ πλέον ἀπόμερα μέρη. Ἐδίδαξε, περι-

11) Πολύβιος Ρινοκουρούρων ἔ.ἀ.

12) Βλ. Κυπριανοῦ, Χρονολ. Ἱστορία σελ. 140 καὶ 532 Πρβλ. Χάκεττ-Παπαϊωάννου ἔ.ἀ. Α' σελ. 15.

13) Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διέλαβε προσφάτως ὁ Κ. Χατζηψάλτης εἰς Κυπρ. Σπουδ. τόμ. Ι' σελ. 54 κ.ἐ.

14) Πολύβιος ἔ.ἀ. Βλ. γενικῶς Χάκεττ-Παπαϊωάννου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου Β' σελ. 216. Ἰδίως ὑπόσημ. 196-197.

15) Βλ. Migne Ἑλλ. Πατρολ. XLIII.

16) Le Quien II 1067 κ.ἐ. : «*divini nominis monitus ordinavit Philonem hominem vitae sanctimoniam insignem*», ἀπὸ ἀποκαλύψεως θεοῦ χειροτονεῖ ἐπίσκοπον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Καρπασίου Φιλίωνα etc.»

ερχόμενος τὴν Κύπρον, τοὺς κατοίκους αὐτῆς τὸν Χριστιανισμόν καὶ διεκρίνετο διὰ τὴν εὐσέθειάν του, διὰ δὲ τῆς τελέσεως θαυμάτων ἐνίσχυε τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν. Οὕτω κατεστρέφοντο εἰδωλολατρικοὶ ναοὶ καὶ ἰδρύοντο ἀντ' αὐτῶν χριστιανικοί. Ἐὰντα μαρτυροῦσιν ὁ συναξαριστὴς καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Φίλωνος, ὡς δηλοισιεύονται κατωτέρω. Φαίνεται δὲ ἐκ τῆς ἐν αὐτοῖς παραδόσεως, ἔστω καὶ ἀντιπρατικῶς ἀναφερομένης (17), περὶ εἰδωλολατρῶν βασιλέων κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ἁγίου Φίλωνος, ὅτι ἡ εἰδωλολατρεία δὲν εἶχεν ὀριστικῶς ἐκλίπει ἐκ τῆς νήσου Κύπρου. Ἱστορικῶς θεβαίως οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει ἡ πληροφορία περὶ εἰδωλολατρῶν βασιλέων, διότι ἡ βασιλεία εἶχεν ἐν αὐτῇ ἀπὸ αἰώνων καταργηθῇ. Ἄλλ' ὅτι μέχρι τοῦ 4. αἰ. ταῦλάχιστον ὑφίστατο ἡ εἰδωλολατρεία μᾶς δεικνύουσι καὶ αἱ ἐν Κουρίῳ ἐπιγραφαὶ τῶν αὐτῶν χρόνων (18).

Σημαντικὸν γεγονός τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ ἁγίου Φίλωνος εἶναι περαιτέρω ἢ εἰς αὐτὸν ἀνάθεσις, ὡς ἱστορικῶς μαρτυρεῖται, τῆς τοποτηρητείας τοῦ θρόνου Κωνσταντίας, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκτὸς τῆς Κύπρου ἀπουσίας τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς καὶ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ἐπιφανίου. Περὶ τούτου ρητῶς μᾶς ἀναφέρει ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς ἐπίσκοπος καὶ συγγραφεὺς Πολύβιος ὁ Ρινοκουρούρων. Λέγει δηλ. οὗτος τὰ ἑξῆς : (19) «Ὅτε οὖν εἶχεν Ἐπιφάνιος ἀποδημεῖν ἐπὶ τῆς Ρώμης, μετὰ στέλλεται τὸν προειρημένον Φίλωνα ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον καὶ αὐτῷ δίδωσι τὴν αὐθεντίαν τῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντίας, ὅπως, ἂν χρειὰ γένηται, αὐτὸς χειροτονήσῃ». Παρὰ Πολυβίῳ ἡ ἀφήγησις τοῦ ταξιδίου τοῦ Ἐπιφανίου εἰς Ρώμην ἀρχίζει ὡς ἑξῆς : «Οἱ οὖν ἀπεσταλμένοι παρὰ τῶν βασιλέων ἐπῆγον τὸν Ἐπιφάνιον ἐπὶ τὸ πλεῖν ἐπὶ τὴν Ρώμην. . . . ὅτε οὖν εἶχεν Ἐπιφάνιος ἀποδημεῖν κλπ.». «Ὅ,τι συνεπῶς παρεμβάλλεται περὶ τοῦ Φίλωνος εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου σκοπὸν ἔχει νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τοῦτον, ὁ ὁποῖος ὡς ἐπίσκοπος ἔτυχε τῆς μεγίστης ἐμπιστοσύνης παρὰ τοῦ Ἐπιφανίου. Πάντως πρέπει νὰ ἴτο ὁ Φίλων ἤδη ἐπίσκοπος καὶ νὰ εἶχε δεῖξαι τοιαύτην δρᾶσιν, ὥστε νὰ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν πρῶτον ἐπίσκοπον τῆς νήσου ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην, ἵνα τὸν ὀρίσῃ τοποτηρητὴν μὲ δικαίωμα χειροτονίας ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ταύτῃ κληρικῶν, ἢν παρίστατο πρὸς τοῦτο ἀνάγκη. Δὲν εἶναι ἀντιθέτως νοητὸν ὅτι ὁ Ἐπιφάνιος ἐκάλεσεν ἕνα νεαρὸν κληρικὸν νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος καὶ νὰ τοποτηρητεύσῃ ἀμέσως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ. Στηριζόμενοι συνεπῶς ἐπὶ τῆς ἐρημνείας ταύτης τοῦ χωρίου τοῦ Πολυβίου συνάγομεν ὅτι ἡ χειροτονία τοῦ Φίλωνος εἰς ἐπίσκοπον πρέπει νὰ προηγῇ κατὰ τινα ἔτη τῆς κατὰ τὸ 382 ἀναχωρήσεως εἰς Ρώμην τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, οὐχὶ δὲ νὰ τοποθετηθῇ, ὡς συνήθως, εἰς τὸ ἔτος τοῦτο (19α).

Λόγος τῆς ἐκ Κύπρου ἀναχωρήσεως τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου ἀναγράφεται συνήθως πρόσκλησις αὐτοῦ ὑπὸ Πονύχειας τῆς ἀδελφῆς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀρκα-

17) Βλ. κατωτέρω ὑπόσημ. ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ.

18) Βλ. κατωτέρω.

19) Πολύβιος ἑ.ἀ.

19α) Συνεπῶς εἶναι ἐντελῶς λανθασμένη ἡ γνώμη τοῦ Ἱ. Περισιάνη, Γενικὴ Ἱστορία τῆς νήσου Κύπρου σελ. 524 σημ. 1, ὅτι ὁ ἅγιος Φίλων στηριζόμενος ἐπὶ τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ὡς Τοποτηρητῆς Κωνσταντίας ἀπέκτησεν, ἱδρύσεν τὴν ἐπισκοπὴν Καρπασίας.

δίου και τοῦ Ὁνωρίου πρὸς θεραπείαν αὐτῆς ἐξ ἀνιάτου νόσου (20). Ἐπειδὴ δὲ ἡ πληροφορία αὕτη περὶ μεταβάσεως τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου εἰς Ρώμην, ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὸν Φίλωνα, ἐπαναλαμβάνεται ὑπὸ τῶν διαφόρων πηγῶν σχεδὸν ὁμοιόμορφως, δὲν δύναται νὰ εἶναι δεκτὴ ἡ ἄλλη ἐκδοχὴ, ὅτι ἡ χειροτονία τοῦ Φίλωνος σχετίζεται πρὸς τὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου νέαν μετάβασιν αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐρίδων. Καὶ ὁ συναξαριστὴς (21) δέχεται ὡς αἰτίαν τῆς μεταβάσεως τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου τὴν προσεκτεθεῖσαν, ἀλλὰ τοποθετεῖ ταύτην παραδόξως τῷ 401. Τοῦτο ὅμως εἶναι παντελῶς ἀδύνατον, διότι ὁ Ἱερώνυμος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει τὴν συνάντησιν ταύτην τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου μεθ' ἑαυτοῦ εἰς Ρώμην εἶχεν ἤδη ἐγκαταλίπει τὴν πόλιν ταύτην τῷ 386. Ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εὐρίσκετο εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ τῷ 383. Προφανῶς ὁ συναξαριστὴς κάμνει σύγχυσιν πρὸς τὴν ἄσχετον διὰ τὸ ζήτημά μας δευτέραν ἀποδημίαν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, τώρα εἰς Κωνσταντινούπολιν, διὰ τὰς ἐσωτερικὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐρίδας τῆς τότε ἐκκλησίας.

Τὸ ζήτημα ἀναφέρει καὶ ἡ ἐκδιδομένη ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Φίλωνος, κάμνει ὅμως σύγχυσιν μεταξὺ ἁγίου Ἐπιφανίου καὶ ἁγίου Φίλωνος. Διότι θεωρεῖ τὸν ἅγιον Φίλωνα ὡς θεραπεύσαντα διὰ προσευχῆς τὴν σῆζυγον τοῦ βασιλέως ἀπὸ δεινοῦ πάθους: «καὶ ἀνάσσης τὴν νόσον ἐξ αὐτῆς ἀπήλασας καὶ βαπτισμοῦ θείου ταύτην ἡξίωσας» καὶ κατωτέρω «καὶ βασιλίδα τῆς νόσου ἡλευθέρωσας». Εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐδηλώθη, ὅτι ἐν Κύπρῳ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ἁγίου Φίλωνος βασιλεῖς καὶ ἀνασσαὶ δὲν ἑπῆρχον. Ὡστε ἐν τῷ προκειμένῳ εἶναι φανερὰ σύγχυσις πρὸς τὸ ἐπεισόδιον τῆς μεταβάσεως τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου εἰς Ρώμην, ὡς ἀνωτέρω τοῦτο ἐξετέθη. Ἡ σύγχυσις αὕτη ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ συναξαριστοῦ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἴδρυσιν τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ ἐν Καρπασίᾳ ὡς συνδυασμένην μετὰ τὴν προσχώρησιν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπετεύχθη δῆθεν διὰ τοῦ ἁγίου Φίλωνος.

Ὁ Κωνσταντῖνος Σιναΐτης, ὁ συγγραφεὺς τῆς Κυπριάδος Χαριέσσης, παραδίδει τὸ πρᾶγμα ὑπὸ ἄλλην μορφήν. Ὅτι δηλ. ὁ Φίλων ἦτο ἀπεσταλμένος τῆς Πουλχερίας εἰς Κύπρον πρὸς τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον, ἵνα οὗτος μεταβῇ πρὸς θεραπείαν τῆς πασχούσης. Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ἄποψις αὕτη σχετίζεται πρὸς τὴν παράδοσιν περὶ καταγωγῆς τοῦ Φίλωνος ἐκ Καρπάθου καὶ οὐχὶ ἐκ Κύπρου, πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐν Κύπρῳ παρουσίας τοῦ Φίλωνος. Ὁμοίως καὶ ὁ συναξαριστὴς θεωρεῖ τὸν Φίλωνα ἐλθόντα ἐκ Ρώμης εἰς Κύπρον μετὰ τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου καὶ γενόμενον ἀρχιδιάκονόν αὐτοῦ. Τοῦναντίον ὁ Πολύβιος (23) ὁμιλεῖ περὶ ἄλλων ἀπεσταλμένων ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἐπιφάνιον καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ Φίλωνος, ὁ ὁποῖος, ὡς ἐξετέθη ἀνωτέρω, ἦτο ἡδη ἐπίσκοπος ἐν Κύπρῳ. Εἶναι περιττὸν νὰ δηλωθῇ, ποία ἐκ τῶν μαρτυριῶν τούτων ἔχει περισσοτέρας πιθανότητας νὰ ἀνταποκρίνεται

20) Ἡ πληροφορία καὶ παρὰ Κωνσταντῖνῳ Σιναΐτῃ τῷ συγγραφῇ τῆς Κυπριάδος Χαριέσσης σελ. 144.

21) Βλ. Νικοδήμου Ἀγιορείτου ἔ.ἀ. σελ. 410 σημ. 3.

22) Πρ6λ. Cobham, *Excerpta Cyprie* 316. R. Gunniss *Historie Cyprus* 413. Κυπριάς Χαρίεσσα σελ. 144.

23) Πολύβιος ἔ.ἀ.

πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ διὰ λόγους κύρους τῆς πηγῆς καὶ διὰ τὴν ἐγγύτητα πρὸς τοὺς χρόνους.

Ἡ περαιτέρω δρᾶσις τοῦ ἁγίου Φίλωνος εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὴν τῶν πλείστων ἁγίων. Ἦτοι θαύματα, θεραπεία ἐκ νόσων, κατάπαυσις πάλου τῆς θαλάσσης κλπ. Ἐκ τοῦ Λέοντος Ἀλλατίου ἀντλῶν ὁ Ἀκάκιος μοναχὸς μᾶς πληροφορεῖ: «ὥσαν καὶ τὸν ἅγιον Φίλωνα τὸν ἐπίσκοπον τῶν Καρπασέων, ὅπου ἔκαμε τόσα θαύματα καὶ δὲν φαίνονται μέσα εἰς τὸν τύπον» (βλ. συναξάριον ἁγίου Θύρσου). Καὶ ἄλλαχού ὁ αὐτός: «εὐρηκα καὶ τὸ συναξάριόν του εἰς ἓνα βιβλίον τῆς στάμπας, ὅπου τὸ ἔγραψεν ὁ Λέων ὁ Ἀλλατίος» (συναξάριον ἁγίας Φωτεινῆς). Ἡ παράδοσις περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου Φίλωνος πρέπει νὰ συνδυασθῇ πρὸς τὴν ἄλλην περὶ τῆς ἐμπειώσεως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ νήσῳ.

Ὁ ἅγιος Φίλων ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν Καρπασίᾳ, ὡς πληροφορεῖ ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ. Πιθανὸν νὰ ἐτάφη εἰς τὸν ναόν, τοῦ ὁποῖου ἡ ἴδρις ἀποδίδεται εἰς αὐτόν. Κεῖται οὗτος παρὰ τὴν θάλασσαν εἰς ἀπόστασιν δύο ἀγγλικῶν μιλίων ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ Ριζοκαρπάσου, εἰς τοποθεσίαν φέρουσιν τὸ ὄνομα ἅγιος Φίλων. Ὁ σήμερον σωζόμενος ναὸς εἶναι τοῦ 14. αἰ., ἀλλὰ κάτωθεν αὐτοῦ εὐρέθησαν τὰ θεμέλια παλαιότερου καὶ μεγαλύτερου ναοῦ προερχομένου ἐκ τοῦ 5. ἢ τοῦ 6. αἰ. (24) Λίαν ἐνδιαφέροντα εἶναι ὅσαύτως τὰ ἀνευρεθέντα λείψανα τοῦ συγχρόνου πρὸς τὸν παλαιὸν ναὸν βαπτιστηρίου. Τὰ εὐρήματα ταῦτα πλούσια οὐχὶ μόνον εἰς ἑκτασιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τέχνην, δεικνύουσι μεγάλην ἀκμὴν τῆς πόλεως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ 5. αἰ. Τοῦ νεωτέρου ναοῦ ἐγένετο συμπλήρωσις, ὅπου ἦτο δυνατὴ, αὕτη δὲ φαίνεται δὲν ἠκολούθησε τὰ διασωθέντα. Διότι ὁ προστεθεὶς τροῦλλος δὲν ἀποδεικνύεται, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει δημοσιευομένου σχεδιαγράμματος τοῦ ναοῦ, γενομένου πρὸ τῶν συμπληρώσεων ὑπὸ τοῦ ζωγράφου Ἰ. Κισσονέργη. Τὸν ναὸν τοῦτον εἶχεν ὑπ' ὄψιν του καὶ ὁ Ἀρχιεμμανδρίτης Κυπριανός, ὅταν γράφῃ: (25) «Σῶζεται παρὰ θάλασσαν τοῦ χωρίου νῦν Καρπασίου, πλὴν διεφθαρμένος καὶ ἔρημος».

Παρὰ τὸν ναὸν καὶ τὰ εἰρήπια τοῦ βαπτιστηρίου εὐρίσκονται λείψανα παλαιοῦ λιμένος, παρὰ τὸν ὁποῖον ἀβαθὲς μέρος κοινῶς καλούμενον «δεξαμενὴν τ' Ἀη Φίλωνα» δεικνύεται ὑπὸ τῶν χωρικῶν ὁμοῦ μετὰ τῆς θέσεως, ὅπου ὁ ἅγιος Φίλων, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέρθη ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦ Φίλωνος κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας, ἐστάθη καὶ ἐρράντισε τὰ πλήθη μὲ ἁγιασμόν. Ἡ παράδοσις εἶναι σχετικὴ μὲ ὅ,τι ἀνωτέρω ἀνεφέρθη ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦ Φίλωνος κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν. Αἱ παραδόσεις περὶ τῆς πάλης μεταξὺ τῆς νέας καὶ τῆς παλαιᾶς θρησκείας ἐν Κύπρῳ εἶναι πολλαί. Καὶ ἐν Καρπασίᾳ ὑπάρχουσι πολλαὶ τοιαῦται. Μία τούτων εἶναι καὶ ἡ παράδοσις διὰ τὸ «Ἀλὼνι τοὺς Σατανάδες», κείμενον μεταξὺ Αἰγιαλούσης καὶ Ριζοκαρπάσου. Τὸ ὄνομα ἔχει οὕτω, διότι εἰς αὐτὸ ἐχώρεον «Σατανάδες», ἦτοι Νεράιδες, αἱ ὁποῖαι ἀπιδιώχθησαν ὑπὸ χριστιανικῆς γυναικὸς μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ.

Ὁ ἅγιος Φίλων τιμᾶται καὶ εἰς ἕτερον ναόν, τὸν λεγόμενον τῶν Ἀγριδιῶν

24) Βλ. J. du Plat Taylor & Sir George Hill, *A History of Cyprus* I, σελ. 269. Περὶ τῶν εἰρηπίων τοῦ ναοῦ βλ. καὶ Γ. Σωτηρίου, τὰ Βυζαντινὰ Μνημεῖα τῆς Κύπρου πίνакες 14 καὶ 15. Πρωτοβυζαντινὸς ναὸς μετὰ τροῦλλου.

25) Βλ. Χρονολογικὴν Ἱστορίαν σελ. 520.

εἰς ἀπόστασιν 8 μιλίων ἀπὸ τοῦ Ριζοκαρπάσου εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὴν Μονὴν Ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ ἐπὶ μικροῦ ὄροπεδίου κείμενον. Εἶναι οὗτος λείψανον μεσαιωνικοῦ συνοικισμοῦ, τοῦ ὁποῦν σώζονται καὶ ἑρείπια ἄλλων παρεκκλησίων, ὡς τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ τῆς ἁγίας Βαρβάρας. Ὁ ἅγιος Φίλων τῶν Ἀγριδιῶν εἶναι βυζαντινὸς ναὸς μονόκλιτος μετὰ τοιχογραφιῶν, ὧν αἱ πλεῖσται ἐφθάρησαν, καὶ νάρθηκος ἐκ τῶν φραγκικῶν χρόνων (25). Δὲν γνωρίζομεν, ποίαν σχέσιν ἔχει ὁ ναὸς οὗτος μετὰ τὸν Φίλωνα, φαίνεται ὅμως ὅτι οὐδὲν λείψανον τοιαύτης φύσεως βεβαιοὶ τοιαύτας σχέσεις, πρόκειται δὲ ἀπλῶς περὶ ναοῦ ἰδρυθέντος εἰς τιμὴν τοῦ ἐκ Καρπασίας τιμωμένου ἁγίου.

Παραλλήλως πρὸς τὴν οὕτω ἐκτεθεῖσαν σημεισίαν τοῦ ἁγίου Φίλωνος διὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τοῦτον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως συγγραφικῆς δράσεως. Δὲν εἶναι βέβαια συγγραφεὺς ἐκ τῶν γνωστοτέρων τῆς ἐποχῆς του, ἀλλ' ἡ ἀπασχόλησίς του μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν ἀποδεικνύει ἄνδρα ἱκανῆς μορφώσεως καὶ γενικωτέρων ἐνδιαφερόντων. Τὸ σημαντικώτερον ἔργον του εἶναι τὸ ὑπόμνημα εἰς τὸ ἄσμα ἁσμάτων (26), τὸ ὁποῖον τὸ πρῶτον ἐσώζετο εἰς τὴν λατινικὴν μετάφρασιν, εὐρεθέντος μετὰ ταῦτα καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου (27). Ἡ ἑλληνικὴ ἐκδοχὴ τοῦ ἔργου, ἡ ὁποία εἶναι συντομωτέρα ἐπιτομή, εἶναι δημοσιευμένη παρὰ Migne (28). Ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο τὸ ἔργον ὡς ἀνήκον εἰς τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον, ἐσφαλμένως (29). Ὁ τίτλος τοῦ ἔργου, ὡς δημοσιεύεται παρὰ Migne ἔχει ὡς ἑξῆς: «Φίλωνος ἐπισκόπου τοῦ Καρπασίου σὺν θεῷ ἐρμηνεῖα εἰς τὰ ἄσματα τῶν ἁσμάτων πρὸς Εὐστάθιον πρεσβύτερον καὶ Εὐσέβιον διάκονον». Περὶ τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Φίλωνος ὁμιλεῖ καὶ ὁ Λέων Ἀλλάτιος ἐν τῷ περὶ Φιλῶνων ἔργῳ: «*Succincta sed acutissima laudatissimaque commentaria scripsit in Canticum Canticorum ad Eustathium Presbyterum et Eusebium diaconum*». Περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ ὑπομνήματος ὡς ἔργου τοῦ Φίλωνος οἱ δειεῖς σήμερον ἀμφιβάλλει. Ἐνδιαφερόνται εἶναι αἱ ἐν αὐτῷ παρατηρήσεις, αἱ γινόμεναι εἰς τὸ εἰσαγωγικὸν σημείωμα τοῦ συγγραφέως: «Ἀφιερῶσας γὰρ τις τῷ θεῷ καὶ τῇ τῆς σωφροσύνης ἀρετῇ κεκοσμημένος τὴν ψυχὴν, καὶ στέφανον οὐράνιον δεξάμενος χαρίτων τῇ ἑαυτοῦ κορυφῇ, οὕτως ἐφαπτέσθω τῆς ἁγίας τῶν πνευματικῶν ἁσμάτων Γραφῆς». Ταῦτα θεωρεῖ ὁ ἅγιος Φίλων ὡς ἀπαραίτητα προσόντα δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπιληφθῇ τῆς μελέτης τῆς ἁγίας Γραφῆς. Ἰδιαίτερον ἄλλως ἐνδιαφέρον τὸ ὑπόμνημα δὲν ἔχει. Ἀλλ' ἡ κατὰ στίχον ἐρμηνεῖα τοῦ ἁσματος ἁσμάτων, ὡς γίνεται εἰς αὐτό, δεικνύει τὸν Φίλωνα μετὰ βαθύτητος μελετῶντα καὶ ἐγκύπτοντα εἰς τὰς Γραφὰς καὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν. Τοῦτο δεικνύει καὶ τὸ ὅτι ἐχρησιμοποίησεν αὐτὸ ὁ Προκόπιος

25) Τὰ Ἀγριδία ἦσαν τιμάριον τῆς οἰκογενείας τῶν de Vernys ἀπὸ τοῦ 13. αἰ. Περὶ τοῦ ἁγ. Φίλωνος πρὸλ. καὶ Ἀ. Σακελλαρίου, Κυπριακὰ τόμ. Α' σελ. 158 κ.έ. Περὶ Ἀγριδιῶν αὐτόθι σελ. 161.

26) Βλ. Χρ. Παπαδόπουλλον ἔ.α. σελ. 363 καὶ Migne ἔ.α.

27) Βλ. Χάκεττ-Παπαϊωάννου Ἱστορ. Ἑκκλησ. Κύπρου Β' σελ. 216.

28) Βλ. Migne, Ἑλλ. Πατρ. ΧΙ.

29) Βλ. Christ-Stachlin-Schmidt, Geschichte der Griechischen Literatur 3 II, 1211 σημ. 10. Πρὸλ. Migne ἔ.α. σελ. 16 κ.έ.

Γ'αζαῖος (30) καὶ ἠντίλησεν ἐξ αὐτοῦ ὁ Κοσμάς ὁ Αἰγύπτιος ἐν τῇ Χριστιανικῇ αὐτοῦ Τοπογραφίᾳ (31), ἡ ὁποία συνεγράφη τῷ 545. Τὸ ὑπόμνημα τοῦ Φίλωνος πρέπει νὰ συνεγράφη περὶ τὰ τέλη τοῦ 4.αἰ. ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5.αἰ. Ὁ Ἀκάκιος μοναχὸς γνωρίζει τὸ ὑπόμνημα τυπωμένον. Διὰ τοῦτο γράφει περὶ αὐτοῦ (σελ. τα'): «Αὐτὸς ὁ Φίλων ἔγραψε καὶ εἰς τὸ ἅσμα τῶν ἁσμάτων, καὶ εὗρίσκεται τυπωμένον».

Εἰς τὸν ἅγιον Φίλωνα ἀπεδίδετο πλὴν τοῦ ὑπομνήματος τούτου εἰς τὸ ἅσμα τῶν ἁσμάτων καὶ Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία κατὰ Θεοδώρητον, Μάξιμον Ὁμολογητήν, Μιχαὴλ Γλυκᾶν καὶ Ἀναστάσιον Σιναΐτην. Ὁ τελευταῖος διέσωσε καὶ δύο ἀποσπάσματα: α) «ἀπόδειξις ὅτι μέγα καὶ ἀγγελικὸν τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα» καὶ β) «κεφάλαια διάφορα καὶ πάνυ ὠφέλιμα», τὰ ὁποῖα ὅμως, ὡς παρετήρησεν ὁ Χρ. Παπαδόπουλος (32), λόγῳ τῆς διαφορᾶς τοῦ ὕφους ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ὑπόμνημα εἰς τὸ ἅσμα τῶν ἁσμάτων δὲν δύνανται νὰ εἶναι γνήσια τοῦ Φίλωνος, ἀλλὰ προέρχονται ἐξ ὑστερωτέρων χρόνων. Πιθανώτερον ἀποδίδεται εἰς τὸν ἅγιον Φίλωνα ἐπιστολὴ πρὸς Εὐπάτερον, ἡ ὁποία πρότερον ἀπεδίδετο εἰς τὸν Μέγαν Βασίλειον (33). Οὐδεμία περαιτέρω σημαντικὴ πληροφορία μᾶς ἔχει διασωθῇ. Εἰκόνες αὐτοῦ εἶναι νεώτεραι. Τούτων δημοσιεύονται τινες ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει.

Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Φίλωνος τιμᾶται τὴν 24. Ἰανουαρίου. Παρ' ὅλην δὲ τὴν ἑλληνικὴν ἐπαρχικὴν πηγὴν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν, ἐξ ὧων περὶ αὐτοῦ ἔχουσι διασωθῇ, ὅτι ἦτο ἐκ τῶν σημαντικωτέρων Κυπρίων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, οἱ ὁποῖοι διεκρίθησαν διὰ τὸν ἔνθεον ζῆλον των ὑπὲρ τῆς νέας θρησκείας, καὶ συνετέλεσαν διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων των εἰς τὴν ἐμπέδωσιν καὶ κραταίωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Κύπρῳ, καὶ τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἐξῆλθε τῶν στενῶν ὁρίων τῆς μικρᾶς των πατρίδος.

β) ΑΓΙΟΣ ΣΤΝΕΣΙΟΣ

Περὶ τοῦ ἁγίου τούτου πολὺ ὀλίγα μᾶς εἶναι γνωστά. Αἱ πληροφορίες περὶ αὐτοῦ, αἱ περιεχόμεναι εἰς τὴν ἐκδιδομένην ἐνταῦθα ἀκολουθίαν καὶ εἰς τὸ συναξάριόν του εἶναι ἐλάχισται. Κατὰ ταῦτα ὁ ἅγιος Συνέσιος εἶναι γέννημα καὶ θρόμμα τῆς Καρπασίας, γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς Καρπασέων πόλεως καὶ προστάτης, ὡς ὁ ἅγιος Φίλων, τοῦ ὁποίου τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον ἐξήλωσεν. Ὑπῆρξε πρῶτος καὶ μελίχιος ἐν τῷ ἔργῳ του, δηλ. εἰς τὴν προσπαθειᾷ ἀπαλλαγῆς τῆς Καρπασίας ἀπὸ τῶν «αἱρέσεων» καὶ τῶν «νόθων δογμάτων», χρησιμοποιοῦσας τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν λόγον ἀντὶ τῆς μαχαίρας. Ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ του τονίζεται ὅτι ἐξεδίωξε «πᾶσαν τὴν αἱρέσεων πλάνην»· πρέπει συνεπῶς, ζήσας μετὰ τὸν ἅγιον Φίλωνα, νὰ συνεπλήρωσε τὸ ἔργον ἐκείνου.

Ὁ Ἀκάκιος ἀντλεῖ, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μαρτυρίαν, ἐκ χειρογράφου βιβλίου παλαιότερου κατὰ 300 ἔτη αὐτοῦ, ἥτοι πρέπει ἡ πηγὴ του νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸ

30) Βλ. ἀνωτ. σημ. 26.

31) Βλ. Migne ἑ.ἀ. σελ. 26.

32) Βλ. Ἑκκλησ. Κήρυκ. Β' σελ. 363 κ.έ.

33) Βλ. Χρ. Παπαδόπουλλον ἑ.ἀ. κατὰ Ἀ. Παπαδόπουλλον Κεραμέα εἰς Ἀνέλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας Α' σελ. 393.

1433, καὶ ἐξ ἑτέρου χειρογράφου ἀναγράφοντος τὸν βίον καὶ θαύματα τοῦ ἁγίου. Ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἅγιοι Καρπασίας, καὶ ὁ ἅγιος Συνέσιος φημιῖται διὰ τὰς θεραπευτικὰς του ιδιότητας. Ἰδίως τιμᾶται ὑπὸ τῶν κατοίκων Καρπασίας ὡς θεραπεύων τὴν δυσουρίαν καὶ τιμῶν διὰ ταύτης πάντα καταχραστὴν τῆς περιουσίας του, ἂν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα τιμᾶται ὑπὸ τῶν κατοίκων διὰ τὴν ὀλιγάρεκέαν του, ἀρκούμενος εἰς τὴν προσφορὰν ἑνὸς κρεμμυδίου! Περὶ αὐτοῦ ἐπικρατεῖ ἀντίληψις ὅτι ὑφίστανται συγγενεῖς του ἐν Ριζοκαρπάσῳ.

Ἐνδιαφέρον ἀρχαιολογικῶς εἶναι τὸ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Συνεσίου ἐν Ριζοκαρπάσῳ διατηρούμενον σπήλαιον τοῦ ἁγίου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ὁ σπήλιος τ' Ἀη Συνέσι». Εἶναι τοῦτο μέγα σπήλαιον μὲ ἀνοικτὴν εἰσόδον, ἐξ ἧς εἰσρέουν εἰς αὐτὸ ὕβρια ὕδατα, σήμερον δὲ δυστυχῶς χρησιμοποιεῖται ὡς μάνδρα. Ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ εἰς τὰ βραχώδη τοιχώματα αὐτοῦ διατηρούμενα ἀρχοσόλια, τὰ ὁποῖα δεικνύουσιν ὅτι πρόκειται περὶ παλαιᾶς κατακόμβης. Αὕτη φαίνεται ὅτι ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, ὅτε οἱ Χριστιανοί, «κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ κατατρεγμοῦ» κατέφυγον εἰς τὸ σπήλαιον πρὸς τέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν των τελετῶν, καὶ κατὰ τὴν λαϊκὴν παράδοσιν ἐτοποθέτουν τὰς εἰκόνας των ἐντὸς τῶν ἀρχοσολίων.

Ὁ ἐν Ριζοκαρπάσῳ ναὸς τοῦ ἁγίου Συνεσίου εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ναὸς τοῦ χωρίου. Τὸ ἀνατολικὸν ἡμισυ αὐτοῦ εἶναι παλαιόν, βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ νεωτέρα προσθήκη. Τὸν παλαιὸν ναὸν μνημονεύει ὁ Ἀκάκιος καλὼν «θαυμαστὸν καὶ παρὰδόξον». Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Συνεσίου τιμᾶται τὴν 16. Μαΐου.

γ) ΑΓΙΟΣ ΘΥΡΣΟΣ

Αἱ περὶ τοῦ ἁγίου Θύρσου, ἢ κοινῶς Θερίσσου, πληροφορίες μας προέρχονται ἐκ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ συναξαρίου του. Καὶ αἱ πληροφορίες ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ παρὰδόσεων δὲν μᾶς διφωτίζουν σημαντικὰ γεγονότα περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ ἁγίου τούτου. Ὑποσέμεται ὅτι ὁ ἅγιος ἦν ἀξιωματικὸς κατὰ τὸν συναξαριστὴν, ἂν οὗτος ὑπῆρξεν ἱεράρχης, ὅσιος ἢ μάρτυς. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα φέρεται καὶ ἅγιος τιμώμενος τὴν 14. Δεκεμβρίου. Ἀλλὰ πρόκειται προφανῶς περὶ ἄλλου ἁγίου, διότι οὗτος ἔζησεν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Δεκίου καὶ ἐμαρτύρησεν εἰς τὸν Ἑλλάσποντον. Ὁ τῆς Καρπασίας Θύρσος εἶναι ἱεράρχης, τοιοῦτον δὲ παριστῶσι καὶ αἱ εἰκόνας αὐτοῦ, μολοντί οὐδεμία παλαιὰ μᾶς ἔχει μέχρι σήμερον διασωθῆ.

Πότε ἐγεννήθη, πότε ἔζησε καὶ ποῦ καὶ ποῖα ὑπῆρξεν ἡ δράσις αὐτοῦ, ἀγνοοῦμεν. Ἡ ἀκολουθία του ὅμως ἀναφέρεται εἰς τὴν δρᾶσίν του, καὶ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι περιῆλθε πολλὰς πόλεις τῆς Καρπασίας καὶ διὰ τοῦ τρόπου τῆς πολιτείας αὐτοῦ ἐφαιδρυνε ταύτας. Τοῦτο πρέπει νὰ συνέβαινεν εἰς χρόνους πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν τῆς νήσου. Τὸ λαϊκὸν ὄνομα τοῦ ἁγίου εἶναι «Ἄης Θερίσσο». Ἡ τοπικὴ παράδοσις θέλει τὸν ἅγιον τοῦτον ὅτι ἔζησεν ἀσκητικὴν ζωὴν εἰς τὸ μετὰ Αἰγιαλούσης καὶ Ριζοκαρπάσου παρὰ τὴν παραλίαν Καρπασίας σπήλαιον, τὸ καὶ σήμερον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου τούτου τιμώμενον. Κατὰ τὴν παράδοσιν αὐτὴν οὗτος ἦτο Γεωμανός, δηλ. πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς Ἀλαμάνους ἁγίους, ἔξη δὲ ἐκ τῆς βοσκῆς αἰγῶν.

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουσιν αἱ περὶ τοῦ ἀσκητηρίου του καὶ τῆς εἰκονογρα-

ρήσεως τοῦ ἁγίου πληροφορίαί τῆς τοπικῆς παραδόσεως. Μία τούτων ἀναφέρει ὅτι ἰδρυτῆς τοῦ ναυδρίου ὑπῆρξεν ἱερεὺς τις Παλαδημήτρης ὀνομαζόμενος ἐξ ἀφορμῆς ἐπεισοδίου τινος πρὸς τινὰ Ἑβραῖον, περὶ τοῦ ὁποίου κάμνει λόγον ὁ συναξαριστής. Χρήματα ἐχρησιμοποίησεν οὗτος τὸ προῖον ἐκ τῆς πωλήσεως ἁγίων ἀμφίων καὶ σκευῶν ναοῦ τινος ἐν Αἰγιαλούσῃ, ἀφιερωμένου εἰς τὴν «Ἀγίαν Παυλοῦν». Ἐτέρα παράδοσις ἀναφέρει ὅτι Μωαμεθανοὶ ἐκλείψαν τὸ «χαρτζὶν» τοῦ ἁγίου Θύρσου, διὰ τὸ πῆξουν μέσα τὸ γάλα των εἰς τὸ χωρίον των, ἀλλ' ὥς ἐκ θαύματος τοῦτο εὐρέθη τὴν ἐπομένην εἰς τὴν θέσιν του. Αἱ παραδόσεις αὗται ἀπιχοῦσι τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ Χριστιανῶν, Ἑβραίων καὶ Μωαμεθανῶν, ἡ ὁποία ὑφίστατο ἐν τῇ νήσῳ, ἐνθυμίζει δὲ ἰδίως ἡ τελευταία τοὺς διωγμούς, τοὺς ὁποίους ὑφίσταντο οἱ Χριστιανοὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Τουρκοκρατίας ὑπὸ τῶν κυριάρχων των.

Περὶ τῆς εἰκονογραφίσεως τοῦ ἁγίου Θύρσου ἀναγράφει τὸ συναξάριον αὐτοῦ ἐνδιαφέρον ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον ἀξίζει νὰ ἀναλυθῇ ἐνταῦθα διὰ τὴν συσχέτισιν πρὸς ἐπισκόπους καὶ ζωγράφους τοῦ 17. αἰ. Κατὰ τοῦτο ὁ ἐν Αἰγιαλούσῃ ἱερεὺς Δημήτρης, ὁ ἀνωτέρω μνημονευθείς, ἀπετάθη τῷ 1680 πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κιτίου Ἰωαννίκιον, διὰ τὸ τοῦ κατασκευάσῃ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Θύρσου. Ὁ ἀρχιερεὺς ὥραματίσθη καθ' ὅσον ἔπρόκειτο περὶ τῆς εἰκόνης ἀρχιερέως καὶ οὕτω ἐζωγράφησεν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν εἶδεν ὁ Ἀχάκιος μοναχὸς καὶ ἐχαρακτήρισεν «ὥραιωτάτην». Ἡ εἰκὼν αὕτη δυστυχῶς δὲν σώζεται σήμερον. Ἐνδιαφέρον σημεῖον περὶ αὐτῆς τῶν παραδιδόμενων περὶ αὐτοῦ πληροφοριῶν εἶναι ὅτι κατὰ τὸν Ἰωαννίκιον τοῦτον ὁ Θύρσος παρητήθη τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἀσκήτευσιν ὀλίγον μακρὰν τῆς σημερινῆς του ἐκκλησίας εἰς τὴν βορείαν ἀκτὴν τῆς παραλίας τῆς Καρπασίας. Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν εἶναι εἰς ἐκ τῶν Ἀλαμάνων ἁγίων, ὡς ἀνωτέρω ἐδηλώθη.

Ἡ πληροφορία περὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαννικίου ὡς ζωγράφου, τὴν ὁποίαν μᾶς παρέχει ὁ συναξαριστής, εἶναι ἐνδιαφέρουσα διὰ τὴν ἐν γένει μεταβυζαντινὴν ἐν Κύπρῳ ζωγραφικὴν. Τὴν τέχνην ἐξέμαθεν, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ συναξαριστής, παρὰ τινος Λεοντίου ἱερομονάχου ἐκ Λευκωσίας, σπουδάσαντος εἰς Μόσχαν ἐπὶ 10 ἔτη. Ὁ Ἰωαννίκιος οὗτος ἔζη ἐν σπηλαίῳ πρὸς τῆς προσκλήσεώς του εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Κιτίου, εἰς διαδοχὴν τοῦ Μητροπολίτου Κιτίου Κοσμᾶ (1). Ἐκ τῶν εἰκόνων, τὰς ὁποίας ἐπεσκέφθη καὶ κατέγραψε μέχρι σήμερον ἡ ἐπιτροπεία Βυζαντινῶν Μνημείων τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς Περιφερείας Κύπρου, γνωρίζοιεν τινὰς ἀνηκούσας εἰς τὰ τέλη τοῦ 17. αἰ. καὶ ζωγραφηθείσας ὑπὸ Ἰωαννικίου ἱερομονάχου. Μεταξὺ τούτων εἶναι ἡ τῆς Παναγίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Θέκλας εἰς τὸ χωρίον Μαρκό, ζωγραφηθεῖσα πιθανῶς τῷ 1676, ἡ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς εἰς τὴν ὁμώνυμον ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου Νήσου τοῦ ἔτους 1698 (φέρουσα ὑπογραφήν Ἰωαννίκιος ζωγράφος), ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἰς τὸν ἅγιον Παντελεήμονα

1) Περὶ τοῦ Μητροπολίτου Κιτίου Κοσμᾶ Μαυρουδῆ βλ. Χρ. Παπαδόπουλλον ἐν Ἑκκλ. Κήρ. Β' (1912) σελ. 203 κ.ἐ. Σημείωμα τοῦ Κιτίου Ἰωαννικίου ὑπάρχει εἰς τὸ ὑπὸ Χαρ. Παπαϊωάννου δημοσιευθὲν «Τυπικὸν τῆς Ἐπισκοπῆς Καρπασέων καὶ Ἀμμοχώστου» φ. 150. Βλ. Ἑκκλ. Κήρ. Β' σελ. 443 κ.ἐ. Περὶ τῶν Μητροπολιτῶν Κιτίου ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωαννίκιος βλ. Χάκεττ-Παπαϊωάννου, Ἰστ. Ἑκκλ. Κύπρου Α' σελ. 285 σημ. 63. Ὁ ἐπὶ Σιλδέστρου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ἰωαννίκιος εἶναι ἀνεψιὸς τοῦ πρώτου Ἰωαννικίου ἀποθανόντος τῷ 1704. Βλ. Ἀ. Ἰντιάνον εἰς Κυπρ. Γράμμ. Ε' σελ. 67.

Ἀχεράδος τοῦ 1684, ἡ τῆς Παναγίας εἰς Συρκανιὰν Κυθραίας τοῦ ἔτους 1676 καὶ ἡ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ εἰς Κόρνον τοῦ ἔτους 1684 πιθανῶς. Καὶ εἰκὼν Ἰωάννου τοῦ θεολόγου εἰς τὸν ναὸν τῆς ἐν Λεμεσῷ Μητροπόλεως τοῦ ἔτους 1705 φέρει τὴν ὑπογραφήν «χειρ Λεοντίου ἱερομονάχου», πιθανῶς δὲ πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου τοῦ Ἰωαννικίου. Δὲν δυνάμεθα πάντως νὰ εἴμεθα βέβαιοι περὶ τοῦ ζωγράφου ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ μετέπειτα Μητροπολίτου Κιτίου Ἰωαννικίου. Πάντως δὲν δύναται νὰ γίνη λόγος περὶ τοῦ ἐτέρου Ἰωαννικίου ζωγράφου, τοῦ ἀκμάσαντος εἰς τὰ μέσα τοῦ 18.αἰ., καὶ τοῦ ὁποίου ὡσαύτως πολλαὶ χρονολογημέναι εἰκόνες μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1713 καὶ 1754 ἔχουσι καταγραφῇ ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐπιτροπείας, διότι οἱ χρόνοι δὲν συμπίπτουν. (2)

Αἱ σήμερον σωζόμεναι εἰς τὸν παλαιὸν καὶ εἰς τὸν νεώτερον ναὸν εἰκόνες τοῦ ἁγίου Θύρσου εἶναι πολὺ νεώτεραι. Τούτων μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἐν τῇ παλαιᾷ ἐκκλησίᾳ διατηρουμένη καὶ παριστάνουσα τὸν ἅγιον ὡς ἀρχιερεᾶ εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ Χριστοῦ, καθημένου ἐπὶ θρόνου, ἐνῶ εἰς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ παρίσταται ἡ Παναγία. Εἰκὼν τοῦ ἁγίου Θύρσου, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ναοῖς τούτοις σωζομένων νεωτέρων, ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν παρακειμένην κόμην, Αἰγιαλοῦσαν.

Τὸ ἁγίασμα τοῦ ἁγίου Θύρσου εὐρισκόμενον εἰς τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου ἔχει θεραπευτικὰς ιδιότητας, ἰδίως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὡς καὶ διὰ δερματικὰ νοσήματα. Ἀπαραίτητος ὅμως θεωρεῖται κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν μετὰ τὴν ἐπιτόπιον χρῆσιν νὰ ξεπλυνθῇ ὁ πάσχων εἰς τὸ θαλάσσιον ὕδωρ. Μεταφορὰ τοῦ ἁγιασματος ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν τὴν ἀπώλειαν τῶν θεραπευτικῶν ιδιοτήτων αὐτοῦ.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Θύρσου, ὡς κατεγράφη ὑπὸ τοῦ Ἀκακίου μοναχοῦ, εἶναι κατ' αὐτὸν συμπίλημα ἐκ τῶν ἀκολουθιῶν διαφόρων ἁγίων, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Φίλωνος καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Συνεσίου κατὰ τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν. Ἡ μόρφωσις τοῦ Ἀκακίου δὲν ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ ἀναμένωμεν παρ' αὐτοῦ πρωτότυπον ἐργασίαν. Διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἔχη ἰδιαίτεραν σημασίαν διὰ τὴν χρονολόγησιν τῆς ἀρχικῆς ἀκολουθίας ἢ πληροφορίαν τοῦ Θεοτοκίου τῆς ἡ' ὥδης, ἢ ἀναφερομένη εἰς τὴν δουλείαν τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Φράγκων καὶ ἔχουσα οὕτω: «Καὶ τὴν αὐτοδέσποτον ἐλευθερίαν, Δέσποινα, ταῖς τῶν Ὁρθοδόξων ἐκκλησίαις παράσχου». Πάντως ἡ ἀρχικὴ πηγὴ τῆς ἀκολουθίας ταύτης ἀνήκει εἰς τοὺς χρόνους τοῦ μεγάλου διωγμοῦ τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν Φράγκων ἐν Κύπρῳ κατὰ τὸν 13.αἰ., ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ἀναμφισβητήτως ταῦτα νὰ συσχετίσωμεν πρὸς τὸν ἅγιον Θύρσον διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον.

Ἐντυπὸς ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Θύρσου ὑπάρχει, ἐκδοθεῖσα τῷ 1920 ὑπὸ Γ. Χ. Τηρηλάντου. Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου τιμᾶται τὴν 23. Ἰουλίου εἰς τὸν πανηγυρίζοντα ναὸν αὐτοῦ, ἐνθα δεικνύεται καὶ τὸ σπήλαιον αὐτοῦ.

2) Περὶ τούτου λαμβάνομεν γνῶσιν ἐκ τῶν ἀδημοσιευτῶν ἀρχείων τῆς Ἐπιτροπείας Βυζαντινῶν Μνημείων τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς Περιφερείας Κύπρου, τῆς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος σημειώματος μετείχεν ὡς μέλος.

δ) ΑΓΙΑ ΦΩΤΕΙΝΗ

Περὶ ταύτης γνωρίζομεν ὅτι μόνον διαλαμβάνει τὸ συναξάριον αὐτῆς. Ἡ ἀκολουθία της συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Ἀκακίου μοναχοῦ κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν ἐκ διαφόρων ἀνωνύμων κανόνων, εἰς οὓς προσετέθησαν ἴδια στιχηρά, διότι οὗτος δὲν εὔρεν ἔντυπον ἀκολουθίαν αὐτῆς.

Ἐκ τῆς παραδόσεως πληροφορούμεθα ὅτι ἡ ἁγία Φωτεινὴ ἦτο κόρη ἀπλοῶν γονέων ἐκ Ριζοκαρπάσου, καὶ ἡσκήτευσεν εἰς τὸ παρὰ τὸ χωρίον τῆς Καρπασίας Ἅγιον Ἀνδρόνικον σπήλαιον, εἰς ὃ καὶ μέχρι σήμερον αὕτη τιμᾶται ὑπὸ τῶν χριστιανῶν καὶ ἑτεροδόξων, ἰδίως διὰ τὰς θεραπευτικὰς τῆς ιδιότητος δι' ὀφθαλμικὰ νοσήματα. Κατὰ τὴν λαϊκὴν παράδοσιν ἡ κόρη παρὰ τὰς προτροπὰς τῶν γονέων της ἐγκατέλιπε τὸ Ριζοκάρπασον μεταβᾶσα εἰς ἄγνωστον διεύθυνσιν, διὰ νὰ ἀσκητεύσῃ. Μετ' ἀναζήτησιν ἀνεῦρον αὐτὴν οἱ γονεῖς της εἰς Ἅγιον Ἀνδρόνικον παρὰ τὸ σημερινὸν σπήλαιον, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν πλέον νὰ τὴν ἐμποδίσουν καὶ οὕτω ἐξηκολούθησε τὴν ἀσκητικὴν της ζωὴν. Ἡ ἁγία Φωτεινὴ Καρπασίας οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου μνημονευομένην Σαμαρεῖτιδα γυναῖκα (Ἰω.δ,4-42) τὴν μαρτυρήσαναν ἐπὶ Νέζωνος, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀκολουθία ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Κρητὸς ἱερέως Ἐμμανουὴλ Τζάνε ἐν Ἑνετίᾳ τῷ 1671.(1)

Περὶ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς διέλαβε δι' ὀλίγων ὁ Delahaye (2) θεωρῶν ὅτι ἐκ τῆς φραγκικῆς κατακτήσεως προέκυψε σύγχυσις μεταξὺ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς ἢ κοινῶς Φωτοῦς καὶ τῆς Ste Claire, περὶ ἧς μαρτυρεῖ ὁ Enlart (3). Ἡ ἁγία Φωτεινὴ ἐν τούτοις ἐτιμᾶτο ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὅτι ἡ ὑπαρξὶς της ὀφείλεται εἰς τὴν τοιαύτην σύγχυσιν. Τὸ σπήλαιόν της περιέγραψε καὶ ἐξέθεσε τὰ σχετικὰ πρὸς αὐτὴν τὴν ἁγίαν ὁ Ξ. Φαρμακίδης (4). Κατὰ

1) Πρ6λ. Cobham, Excerpta Cypria σελ. 218 καὶ τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενον συναξάριον.

2) Βλ. Les Saints de Chypre p. 269.

3) Βλ. L' art gothique et la renaissance en Chypre I p. 377. Λεόντιον Μαχαιράν (Dawkins) 237: «Καὶ ὤρισεν της νὰ πάγῃ εἰς τὴν ἁγίαν Φωτεινὴν, ἡ λεγόμενη Σάντα Κλέρα». Τὸ μοναστήριον αὐτὸ ἦτο εἰς Λευκωσίαν.

4) Βλ. Ἐφημερίδα «Φωνὴ τῆς Κύπρου» ἡμερ. 3)16 Ἰουνίου 1921. Ἐνδιαφέρουσα ἐν τούτοις εἶναι ἡ πληροφορία Λεοντίου Μαχαιρά (Dawkins) 43 ὅτι τὸ λείψανον καὶ ὁ τάφος τῆς ἁγίας Φωτεινῆς εἶχον εὑρεθῇ ὀλίγον πρὸ τῆς συγγραφῆς τοῦ ἔργου του. Λέγει τὰ ἐξῆς: Ἀκόμη εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀκρονικὴν εἰς τὴν Κώμην τοῦ Ἀγ. Ἀνδρονίκου τῆς Κανακαρίας. Ἐχει ὀλίγον καιρὸν αἰ εὐρέθη δι' ἀποκαλύψεως θεοῦ, τὴν λέγουσιν ἁγίαν Φωτεινὴν, καὶ ὁ τάφος της εἶναι κάτω τῆς γῆς· ἔχει δῆμαν καὶ ἔχει νερόν ἁγίασμα, καὶ ἔχει πολλὸν βάθος νερόν, καὶ εἰς τὸ γύρισμαν τοῦ φεγγαρίου πῆσσει ἐπάνω τὸ νερόν, καθὼς πῆσσει τὸ πάγος, εἰς μίαν τζίππαν, καὶ σηκώνουν το ὡς γοῖδον μίαν τάβλαν ὡς τὸ πάγος, καὶ τὸ ν' ὄργῃση λεῖ καὶ γίνεται ψιλὸν ὡς γοῖδον τὸν κοινορτόν. καὶ χολλιάζονται τυφλοὶ καὶ θεραπεύονται». Ἡ περιγραφή τοῦ Λεοντίου Μαχαιρά συμφωνεῖ ἀπολύτως μὲ τὴν σημερινὴν κατάστασιν. Αἱ παραδόσεις περὶ πῆξεως τοῦ ἁγιάσματος δὲν ὑπάρχουν σήμερον.

Ἡ πληροφορία τοῦ Ἰ. Σμυρνῶφ (6λ. Ἑκκλησ. Κῆρ. I σελ. 737 ὑποσ. I ἐπὶ τῇ δάσει τοῦ Φλ. Βουστρωνίου (ἐκδ. Mus Latrie σελ. 34) καὶ τοῦ Ἀθ. Σακελλαρίου (Τὰ Κυπριακὰ τόμ. I σελ. 482), ὅτι τὰ λείψανα τῆς ἁγίας Φωτεινῆς μετεκομίσθησαν εἰς τὴν Λευκωσίαν εἰς τὸ λατινικὸν γυναικείον μοναστήριον αὐτῆς, ἐλέγχει σύγχυσιν πρὸς τὴν λατινικὴν Ste Claire, ἡ ὁποία ἐκ παρεξηγήσεως ἐταυτίσθη πρὸς τὴν ἁγίαν Φωτεινὴν, ἐνῶ, ὡς ἐλέχθη ἤδη, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς αὐτήν.

ταῦτα ὁ Οἰκονόμος Νικόδημος ἀνεῦρε τὸν τάφον τῆς ἐπὶ Ἀρχιεπισκόπου Σιλβέστρου (1718-32) ἐπιστατῶν εἰς τὸ παρὰ τὸ σπήλαιον μοναστήριον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου. Εἰς τὸ συναξάριον τῆς ἁγίας, τὸ ἐκδοθὲν μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς τῷ 1907 ὑπὸ Χριστοφῇ Μιχαῆλ ἀναφέρονται λεπτομέρειαι τῆς εὐρέσεως τοῦ λειψάνου τῆς ἁγίας. (5)

Τὸ ἀσκητήριον τῆς ἁγίας Φωτεινῆς μετὰ τοῦ τάφου τῆς εὐρίσκονται παρὰ τὴν ὁδὸν Λευκωσίας Ριζοκαρπάσου εἰς τὸ χωρίον Ἅγιος Ἀνδρόνικος. Εἰς τοῦτο κατέρχεται τις διὰ στενῆς εἰσόδου καὶ κλίμακος ἐκ λίθων ἐγγχωρίων μὲ 23 σκαλοπάτια. Τὸ σπήλαιον τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς τὰς ἐν Κύπρῳ κατακόμβας τῶν πρώτων Χριστιανῶν, οὐδὲν ὅμως σημεῖον αὐτῶν ἐνδεικτικὸν διακρίνεται. Εἰς τὸ βάθος εἶναι τὸ ἁγίασμα, ἔχον κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν θεραπευτικὰς ιδιότητας, ἰδίως δι' ὀφθαλμικὰ νοσήματα, ὡς ἐλέχθη. Τὸ ἄντρον τοῦτο ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ὡς ναός, ὅτε οἱ Μωαμεθανοὶ εἶχον ἐπικρατήσει ἐν Καρπασίᾳ, καὶ ἡ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν ἦτο πολὺ δύσκολος (6). Κατὰ τὸ συναξάριον τοῦ ἁγίου Σωζομένου τῆς παρουσίας ἐκδόσεως «τότε ἐρήμαξεν ἡ Κύπρος καὶ ἀπαλέσθησαν πολλοὶ Χριστιανοί».

Ὁ ἐν τῷ χωρίῳ ναὸς τῆς ἁγίας Φωτεινῆς ὠκοδομήθη ἐπὶ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσάνθου, ὡς δηλοῦται ἐξ ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῆς εἰκόνης ἁγίου Νικολάου εἰς τὸ τέμπλον τοῦ ναοῦ καὶ εἰκονογραφηθείσης τῷ 1807. Ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ναοῦ εἶναι ὁ Οἰκονόμος Γεράσιμος. Εἰκὼν τῆς ἁγίας Φωτεινῆς ἐν τῷ ναῷ τούτῳ φέρει τὸν τίτλον ΑΓΙΑ ΦΩΤΕΙΝΗ Η ΚΥΠΡΙΑ, προφανῶς πρὸς διάκρισιν ἀπὸ ἄλλης Φωτεινῆς. Αὕτη δημοσιεύεται ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐκδόσει.

Ἡ ἁγία Φωτεινὴ εἶναι περίφημος ἀνὰ τὴν Κύπρον διὰ τὰ θαύματά της, ἃν τινα διηγούνται σύγχρονοι. Παράδοσις ὑπάρχει ὅτι μέχρι σήμερον ὑπάρχουν ἐν Ριζοκαρπάσῳ συγγενεῖς ἐκ τοῦ γένους της. Ἡ μνήμη της τιμᾶται τὴν 2. Αὐγούστου διὰ μεγάλης πανηγύρεως καὶ ἐορτῆς ἐν τῷ χωρίῳ.

ε) ΑΓΙΟΣ ΣΩΖΟΜΕΝΟΣ

Καὶ περὶ τοῦ ἁγίου Σωζομένου μᾶς πληροφορεῖ ἡ ἀκολουθία του ὅτι ἔξησε βίον ἀσκητικὸν καὶ ὅτι διὰ τὴν «ἀληθῆ ζωὴν» κατώκησεν ἐν σπηλαίῳ, οὐδόλως πτοούμενος τὰς προσβολὰς τῶν ἐχθρῶν. Περὶ τῶν χρόνων τῆς ζωῆς του μᾶς πληροφορεῖ τὸ συναξάριον τοῦ Ἀκακίου μοναχοῦ ὅτι ἦτο «ἐπὶ τῆς χριστιανωσύνης», ἥτοι πρέπει ὁ Σωζόμενος νὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς πρὸ τῆς Τουρκοκρατίας χρόνους. Περαιτέρω μᾶς πληροφορεῖ τὸ συναξάριον ὅτι ὁ ἅγιος Σωζόμενος διετέλεσε πρωτοσύμβου-

5) Ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς ἀξιοσημεῖωτα: «1889 Ἰουνίου 12. Ἐπιδιωρθώθη καὶ ἐγρόφη ἡ παρούσα ἀκολουθία τῆς ἁγίας Φωτεινῆς ὑπὸ Μητροφάνους Ἱερομονάχου τῆς Μονῆς τοῦ Μαχαίρᾳ, διὰ τὸ χωρίον Ἅγιου Ἀνδρονίκου Καρπασίας, διὰ τὴν ἐκκλησίαν». Ὁ Μητροφάνης οὗτος εἶναι πιθανώτατα ὁ κατόπιν ἡγούμενος τῆς Μονῆς Μαχαίρᾳ. Ἐκ τίνος χειρογράφου ἐξέδωκε ταύτην ὁ Μητροφάνης, δὲν γνωρίζομεν. Πάντως ἡ ἐκδοσις αὕτη παρουσιάζει ἱκανὰς διαφορὰς ἀπὸ τὴν παρούσαν.

6) Βλ. Ἀρχ. Κυπριανοῦ, Χρον. Ἱστορ. Κύπρου σελ. 454. Πρὸς αὐτὴν συναξάριον τοῦ ἁγίου Σωζομένου τῆς παρουσίας ἐκδόσεως.

λος τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου (1), ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκ τῶν Ἀλαμάνων ἁγίων, τιμᾶται δὲ εἰς τὴν Κώμην Κεληρ παρὰ τὴν Ἐφτακώμην. Μετὰ τοῦ Αὐξεντίου εἶχεν ὁ Σφῶζομενος σχέσεις διὰ βίου, ἂν καὶ δὲν διέμενον εἰς τὸ ἴδιον μέρος. Τὸ συναξάριον τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου, συγγραφὲν ὑπὸ τοῦ ὁσίου πατρὸς Χαρίτωνος (2) δὲν ἀναφέρει τίποτε περὶ τῶν σχέσεων τούτων. Ἡ ἀκολουθία ὡσαύτως τοῦ ἁγίου Σφῶζομένου οὐδεμίαν μνείαν κάμνει περὶ τοιαύτης πιθανότητος. (3)

Ἐνδιαφέρον ζήτημα εἶναι τὸ τῆς σχέσεως τοῦ ἁγίου Σφῶζομένου Καρπασίας πρὸς τὸν ἅγιον Σφῶζομενον Ποταμιάς, τοῦ ὁποῖον ἑτέρα ἀκολουθία ἔχει ἤδη ἐκδοθῇ (4). Αὕτη εἶναι ἐντελῶς διάφορος τῆς ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει δημοσιευμένης. Τὸ ζήτημα δυνατόν νὰ ὀφείλεται εἰς συνταύτισιν δύο ἁγίων ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα. Ὁ εἰς τούτων τιμᾶται ἐν Ριζοκαρπάσῳ τὴν 20. Νοεμβρίου, ὁ δὲ ἕτερος εἰς ἅγιον Σφῶζομενον Ποταμιάς τὴν 21. Νοεμβρίου. Ἡ διαφορὰ πάντως τῆς ἡμερομηνίας δὲν προϋποθέτει δύο ἁγίους ἀναμφισβητήτως. Τοῦναντίον ἡ μεταθέσις τῆς ἡμέρας κατὰ μίαν πιθανὸν νὰ ὀφείλεται, ὡς ἐξηγεῖ ὁ Ν. Κληρίδης (4), εἰς τὴν ταυτότητα τῶν ἁγίων καὶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐν Ριζοκαρπάσῳ νὰ χωρίσωσι τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Σφῶζομένου ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (21 Νοεμβρίου).

Ἡ νῦν ἐκδιδομένη ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Σφῶζομένου ἀναφέρεται εἰς τὴν ἑορτὴν αὐτοῦ τὴν τελουμένην τὴν 20. Νοεμβρίου ἐν Καρπασίᾳ. Ἄν ὁ ἅγιος οὗτος διετέλεσε πράγματι πρωτοσύμβουλος τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου, δὲν ἔπεται ὅτι ἦτο καὶ ἐκ τῶν Ἀλαμάνων ἁγίων. Πιθανὸν νὰ ἡσκήτευσεν μετ' αὐτοῦ πρῶτον, καὶ ἀνεχώρησεν ἔπειτα ἐκ Καρπασίας, ὅπου διέμενον μαζί, ἐκεῖθεν δὲ νὰ μετέβῃ εἰς Ποταμίαν, ὅπου καὶ ἀπέθανε. Ἐκεῖ δεικνύεται καὶ ὁ τάφος του. Οὕτω δυνάμεθα νὰ συνταντίσωμεν τὸν ἅγιον Σφῶζομενον τῆς Καρπασίας πρὸς τὸν τῆς Ποταμιάς, ἂν καὶ ὁ Ἀκάκιος ἀναφέρει ὅτι ἀπέθανε καὶ ἐτάφη εἰς τὸ παρὰ τὰ «Κομφά» τῆς Καρπασίας σπηλαίου.

Ἡ τοποθεσία αὕτη κεῖται παρὰ τὰ χωρία Ταύρου, Λιβάδια, Γαλάτεια ἐπὶ ὑψώματος, ἔνθα, κατὰ τὸν συναξαριστὴν, σώζονται καὶ τινα ἅγια λείψανα αὐτοῦ. Τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσίας διατηρεῖται μέχρι σήμερον εἰς τοὺς κατοίκους ἰδίᾳ τοῦ χωρίου Ταύρου, ἐνῷ τῶν λοιπῶν χωρίων οἱ ἐξισλαμισθέντες κάτοικοι οὐδεμίαν παράδοσιν πλέον περὶ αὐτοῦ διασώζουσι. Εἰς τὴν τοποθεσίαν ταύτην διατηροῦνται μέχρι σήμερον λείψανα ναοῦ, πιθανῶς τοῦ ἁγίου Σφῶζομένου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναφέρεται ὁ Ἀκάκιος μοναχός. Παράδοσις τῶν Μωαμεθανῶν τῶν γύρω χωρίων ὁμιλεῖ περὶ ὑπάρξεως σπηλαίου κάτωθεν ἡρειπωμένου ναοῦ. Τοῦτο δύναται νὰ συμπέτῃ πρὸς τὴν πληροφορίαν τοῦ Ἀκακίου. Οὗτος μνημονεύει περαιτέρω καμάραν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπου ὁ ἅγιος Σφῶζομενος ἦτο ζωγραφισμένος γηραιὸς ὁσιος, ἄλλ' οὐχὶ ὡς ἱεράρχης, μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «ὁ ἅγιος Σφῶζομενος». Ταύτην ὁ Ἀκάκιος

1) Περὶ τούτου βλ. Χάκεττ-Παπαϊωάννου ἑ.ἀ. Β' σελ. 278.

2) Βλ. ἐκδοσιν Βενετίας καὶ ἐπὶ τῇ θάσει ταύτης ἐκδοσιν ἐν Λευκωσίᾳ σελ. 17 κ.ἐ.

3) Βλ. Κυπρ. Σπουδ. Β' σελ. 109 κ.ἐ.

4) Βλ. Ν. Κληρίδην ἑ.ἀ. σελ. 106 κ.ἐ.

εἶδεν ἤδη τῷ 1670 παῖς ὢν, πρὸ τῆς εἰς Κιλικίαν ἀναχωρήσεώς του. (5)

Ὁ ἅγιος Σωφζόμενος τῆς Καρπασίας ἦτο κατὰ τὸν Ἀκάκιον «ἐμπλεως λόγου γνώσεως» καὶ «ἀρετῆς κατάκοσμος πάσης δόξης», ὃν ἐξαίρει πρὸ παντὸς τὴν ἐγκράτειαν, καὶ τὴν δικαιοσύνην, τὰς ὁποίας ἐπεδίωξε τὰ μάλιστα ὑπὸ τοιούτους ὄρους. Διαβόητος κατέστη διὰ τὴν «θανιμάτων ἐνέργειαν», τὴν ὁποίαν ἔλαβε παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τὸ ὅτι δὲ παρ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐν τῇ τοποθεσίᾳ «Κοιμῶν» τιμὴ τοῦ δὲν διετηρήθη μέχρι σήμερον, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν καταστροφὴν, ἡ ὁποία συνετελέσθη ἐξ ἀφορμῆς τῆς λίαν καταθλιπτικῆς στάσεως τοῦ Δραγομάνου Μαρκουλλῆ, περὶ τῆς ὁποίας καὶ ἄλλοθεν γνωρίζομεν (6) καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται ὁ Ἀκάκιος. Ὁ διαβόητος Μαρκουλλῆς ὑπῆρξεν ἐκ τῶν κακῶν Δραγομάνων, οἱ ὅποιοι ἔκαμιναν κατάχρησιν τῆς εἰς αὐτοὺς περιερχομένης παρὰ τῶν σαν τὸν Μωαμεθανισμόν (6α). Ἐκ τῆς ἀκατανομάστου συμπεριφορᾶς τοῦ Μαρκουλλῆ, τόση ὑπῆρξεν ἡ καταπίεσις, ὥστε πλείστοι ἐγκατέλιπον τὴν νῆσον ἢ ἄλλοι ἠσπάσθησαν τὸν Μωαμεθανισμόν (6α). Ἐκ τῆς ἀκατανομάστου συμπεριφορᾶς τοῦ Μαρκουλλῆ, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἀκάκιος, πολλὰ κατεστράφησαν ἐν Κύπρῳ καὶ πιθανὸν τότε καὶ τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Σωφζομένου, ὅτε καὶ αὐτὸς ὁ Ἀκάκιος ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς Κιλικίαν μετὰ τῶν γονέων του (7). Τόση ὅμως ἦτο ἡ ἐκτίμησις πρὸς τὸν ἅγιον, ὥστε καὶ οἱ Μωαμεθανοὶ τὸν ἐτίμων, «οἱ Ἀγαρηνοί», μετὰ τῶν συζύγων των.

Τὸ σπήλαιον τοῦ ἁγίου Σωφζομένου (ἀσκητήριον) παρὰ τὴν Ποταμὴν περιέγραφεν ἐκτενῶς καὶ λεπτομερῶς ὁ Ν. Κληρίδης εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν μελέτην του ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Σωφζομένου Ποταμῆς (8). Εἶναι τοῦτο ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ ἁγίου Νεοφύτου ἐν Πάφῳ μετὰ λειψάνων ἐξαιρέτων τοιχογραφῶν καὶ ἄλλως λίαν ἐνδιαφέρον. Τοιχογραφίαι εἰκονίζουσι τὸν ἅγιον Σωφζόμενον εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον τῆς Στέγης Κακοπετριᾶς καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν Παναγίας τῆς Ἀσίνου (8α). Ἀμφότεραι αἱ τοιχογραφίαι ἀνήκουσιν εἰς τὸν 14.αἰ. καὶ παριστάνουσι τὸν ἅγιον κρατοῦντα μικρὸν σταυρόν.

Ὁ ἅγιος Σωφζόμενος περαιτέρω τιμᾶται εἰς Γαλάταν Σολέας, ἐνθα σώζεται ναὸς αὐτοῦ ἀνήκων εἰς τὸν 16.αἰ. καὶ κοσμημένος διὰ τοιχογραφῶν (9). Ἄλλος ναὸς ἢ μᾶλλον παρεκκλήσιον πρὸς τιμὴν αὐτοῦ σώζεται παρὰ τὸν Δαυλὸν Καρπασίας (10). Πάντα ταῦτα δεικνύουσιν ὅτι ὁ ἅγιος Σωφζόμενος

5) Ὁ παρὰ τὴν Ταύρου συνοικισμὸς προέρχεται ἀπὸ τὸν 15.αἰ. τοῦλάχιστον. Ἡ καταστροφὴ του συνετελέσθη κατὰ τὸν κατατρεγμὸν τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὡς ἀναφέρει καὶ τὸ συναξάριον. Βλ. Χάκεττ-Παπαϊωάννου III, σελ. 41.

6) Βλ. Κυπρ. Χρον. Β' (1924) σελ. 139-148.

6α) Πρὸλ. ἀνωτέρω σελ. 1ε'.

7) Βλ. ἀνωτέρω εἰσαγωγὴν περὶ τοῦ χειρογράφου τοῦ Ἀκακίου.

8) Βλ. Κυπρ. Σποδ. Β' σελ. 106 κ.ε.

8α) Περὶ τῆς πρώτης 6λ. Ἀ. Στυλιανοῦ ἐν Κυπρ. Σπουδ. I (1946) σελ. 161, περὶ τῆς δευτέρας W. H. Buckler ἐν The Church of Asinou Cyprus, and its Frescoes, Archaeologia vol. LXXXIII (1934) σελ. 333-336.

9) Βλ. Κυπρ. Χρον. IB' (1936) σελ. 57 κ.ε.

10) Βλ. Jeffery, *Historic Monuments of Cyprus* σελ. 248. Πρόκειται περὶ νεωτέρου οἰκοδομήματος.

ἔχαιρεν ἰδιαιτέρας τιμῆς ἐν Κύπρῳ, ἐκτεινομένης πέραν ἀκόμῃ τῆς τοῦ ἁγίου Φίλωνος, καταστάς παγκύριος ἅγιος. Καὶ ὁ Κύριος χρονογράφος Λεόντιος Μαχαιρᾶς μνημονεύει ἐπανεκλημένως αὐτόν (11). Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Σφζομένου τιμᾶται τὴν 20. Νοεμβρίου, ὥς προεδιγώδη.

11) Λεόντιος Μαχαιρᾶς 68. Κυπριανός, Χρόνολογικὴ Ἱστο. Κύπρου σελ. 525. Πρόλ. Delahaye ἔ.ἀ. σελ. 252. Cobham ἔ.ἀ. 5.14.41. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Οὐγου Δ' (1324-1353) μνημονεύονται τὰ ἅγια λείψανα τοῦ Σφζομένου Ποταμιᾶς παρὰ Μαχαιρᾶ ὡς καὶ τὸ ἀσκητήριον αὐτοῦ.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΒΖΟΜΕΝΟΥ
ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

Μηνὶ Νεομβρίῳ κ', μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σωζομένου τοῦ
θαυ, ατουργου.

*Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐσπερινῷ, μετὰ τὸν προσομιμακὸν ψαλμόν, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ Κύριε ἐλ-
κτασθε, ἰσιτῶμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ προσόμοια.*

Ἦχος πλ. δ'. Ὡ τοῦ παραδόξου θαύμι τοι.

Πάτερ Θεόφρων Σωζόμενε, ταῖς τῶν δακρῶν πηγαῖς, λαμπρυνθεὶς
τὴν διάνοιαν, τῷ Θεῷ ὠμίλησας, ἀνενδότοις καθάρσεσι, καὶ τῇ ἐλ-
λάμψει στυλὸς ὁλόφωτος, θεοσεβείας πυρσῷ λαμπόμενος, ὦφθης μακά-
ριε, μοναστῶν τὸ καύχημα καὶ νῦν ἡμᾶς, πάντας περιφρούρησον, ταῖς
ἰκεσίαις σου.

Οσιε πάτερ Σωζόμενε, σὺ τὸν Θεὸν ἐκζητῶν, καὶ ταῖς τούτου ἐλ-
λάμψει, τῆς ἀγνῆς οσιότητος, εὐσεβῶς ἐφιέμενος, περιφανείας πᾶ-
σαν λαμπρότητα καὶ κόσμου δόξαν, σοφὴ κατέλιπες, καὶ τὴν ἀθάνατον,
κληρουχίαν εἴληφας, μετὰ Χριστοῦ νῦν συναυλιζόμενος, θεομακάριστε.

Λόγου καὶ γνώσεως ἔμπλεως, ὕπερ τις ἄλλος ὀφθεῖς, ἀρεταῖς τε κα-
τάκοσμος, πάσης δόξης γέγονας, τῆς ἐντεῦθεν ἀνάπλεως, ἀλλὰ τῷ
ζήλῳ πυρούμενος, καὶ τῶν ἀρρήτων καταγλιχόμενος, φεύγεις ἐν ὄρεσιν,
ἐν ἐκείνῳ βίον ἔζησας ἀσκητικόν, θάρος δόξης ἄρρητον, ἀνταλλαττόμενος.

Οσιε πάτερ Σωζόμενε, διὰ τὴν ὄντως ζωὴν, ἐν σπηλαίῳ κατ' ἐκκλῆσαν,
οὐδόλως πτοούμενος, τὰς προσβολὰς τοῦ ἐχθροῦ, αἰεὶ προσμένων
θεομακάριστε, ταῖς δὲ εὐχαῖς σου, ταύτας ἡδάφισας, ὧς καρτερόψυχε,
ἀσκητῶν ὠράισμα, διὸ καὶ νῦν, πάντες σε γεραίρομεν, καὶ μακαρίζομεν.

Δόξα τοῦ ἁγίου, ἡ χ' β'.

Τὰ προσόμοια.

Οσιε πάτερ, τὴν ἀρετὴν ἐπιμελῶς ἀσκήσας, γέγονας ὄργανον τοῦ
Ἁγίου Πνεύματος, καὶ παρ' αὐτοῦ λαθὼν τῶν θαυμάτων τὴν ἐνέρ-
γειαν, ἔπεισας τοὺς ἀνθρώπους, καταφρονεῖν τῶν ἡδέων. Νῦν δὲ τῷ θεῷ
φωτὶ καθαρώτερον ἐλλαμπόμενος, φώτισον καὶ ἡμῶν τὰς διανοίας, πά-
τερ Σωζόμενε.

Καὶ νῦν, προσόρτιον Ἡ εἴσοδος, τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ τὰ ἀναγνώσματα.

(Ζήτει εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Φωτεινῆς) Εἰς τὴν λιτήν, ἤχος β΄

Τῶν ἐν τῷ θίῳ πραγμάτων κατεφρόνησας, πάτερ Σωζόμενε, ὅτι τὴν ἄνω πολιτείαν ἐπεπόθησας, πλοῦτον ἐβδελύξω, ἐνδυσάμενος ταπεινώσιν, τρυφὴν δὲ μισήσας, ἐπεσπάσω τὴν ἐγκράτειαν, ἀδικίαν δ' ἀποβαλὼν, ἐδίωξας δικαιοσύνην. Διὸ πάτερ Ὅσιε, μνημόνευε καὶ ἡμῶν, ἐν ταῖς δόξαις εὐχαῖς σου πρὸς Κύριον.

Ωχυρωμένος τὸν νοῦν ἐν γνώσει θείᾳ, πάτερ Σωζόμενε, τὰ παρερχόμενα παρέδραμες, μηδὲν θαυμάσας τῶν ἐπιγείων· ἐν μὲν θλίψει μεγαλόφρων φανείς, καὶ γενναιότατος, ἐν δὲ ἀσκήσει ταπεινός, μετρίοφρων, καὶ τοῦ παρόντος θίου τὸ ἄστατον πέλαγος, σαφῶς διαπεράσας, εἰς εὐδιον λιμένα κατήντησας, Χριστὸν ἰκέτευε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἔτερον, ἤχος β΄.

Ασκητικὸν γυμνάσιον συγκροτήσας ἐπὶ γῆς, Ὅσιε Σωζόμενε, καὶ τῶν παθῶν τὰς προσβολάς, ἐν τῇ ροῇ τῶν δακρύων σου, πάσας ἀπήμβλυνας, κλῖμαξ θεία καὶ σεπτὴ, εἰς οὐρανοὺς ἀνάγουσα, τοῖς πᾶσιν ἐγνωρίσθη ὁ θεόληπτος βίος σου. Εὐσεβείας γὰρ καρποὺς ἐν αὐτῷ ἐνδείξάμενος, ἰατροῦν δι' αὐτῶν τὰς ἀσθενείας τῶν παθῶν, τῶν πιστῶς ἐκβοῶντων σοι. Χαίροις ἀστὴρ χρυσαυγέστατε, καὶ τῶν μοναζόντων λαμπάδουχε, καὶ μέγα κλέος, χαίροις ἀοίδιμε, τῶν Κυπρίων ἱατρὸς τῶν ἐν νόσοις, χαίροις τὸ ἡμέτερον καύχημα, καὶ τῶν ὀρθοδόξων φαιδρὸν ἀγαλλίαμα.

Δόξα, ἤχος πλ. α΄.

Οσιε πάτερ, τῆς φωνῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἀκούσας, τὸν κόσμον κατέλιπες, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν εἰς οὐδὲν λογισάμενος· ὅθεν πᾶσιν ἐβόας, ἀγαπήσατε τὸν Θεόν, καὶ εὐρήσετε χάριν αἰώνιον· μηδὲν προτιμήσετε τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, εὐρήσητε ἀνάπαυσιν μετὰ πάντων τῶν ἁγίων. Οὐ ταῖς ἰκεσίαις Χριστέ, φύλαξον καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν τῶν προσορτίων. Μετὰ δὲ τὰ εἰσεῖν τὰς συνήθους εὐχάς, εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ καὶ ψάλλομεν στιχηρὰ ἀποσιτίχων.

Ἦχος δ΄. Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυριν.

Εγκρατεῖα παθήματα, θεοφόρε ἐνέκρωσας, τὴν ψυχὴν ὀλόφωτον δὲ ἀπείργασαι, καὶ οἰκητήριον πνεύματος, ταύτην ἀπετέλεσας, τῇ Τρι-

άδι καθαρῶς, τῇ ἀγίᾳ παρίστασαι, ἣν ἰκέτευε, ἐκ φθορᾶς καὶ κινδύνων λυτρωθῆναι, τοὺς ἐν πίστει ἐκτελοῦντας, τὴν ἀεισέβαστον μνήμην σου.

Στίχος. Τίμιος ἱερὰν Κερίον ὁ θείατος τοῦ εἰσὶν αὐτοῦ.

Ελαμπρύνθης τῷ πνεύματι, τῷ ἀγίῳ πανόλβιε, θεοφόρε Σωζόμενε, καὶ πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας, παραταχθεὶς, γενναιότατα τὰς μηχανάς, τὰς τούτων ἐνίκησας, συμμαχίᾳ θεϊκῇ, κατ' αὐτῶν δὲ ἡρίστευσας. Ὅθεν σήμερον, τὴν λαμπράν σου τὴν μνήμην ἐκτελοῦντες, κατὰ χρέος ἐν αἰνέσει, νῦν σὲ τιμῶμεν πανόλβιε.

Στίχος. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κτίον.

Τῇ ἀσκήσει μακάριε, καὶ κακώσει τοῦ σώματος, θαυμαστῶς διήνυσας ἀγωνίσματα, Χριστῷ τὴν σάρκα ἐδούλωσας, καὶ πάθη ἐμείωσας, καὶ ὁρμὰς τῶν ἡδονῶν, παντελῶς ἐχαλίνωσας, τοῖς παλαίσμασι, καὶ συντόνῳ δεήσει θεοφόρε, ψυχὴν θείαν πρὸς τὸ θεῖον, ἀνενδότης παρέδωκας.

Δόξα, ἡχος πλ. δ'.

Οἱρανοδρόμῳ ἐπιβὰς ὁχήματι θεοπέσειε, τῶν ἀρετῶν κατέλαβες τὴν ἀκρόπολιν δι' ἀσκήσεως, ἐν τῷ σπηλαίῳ πολεῦων, τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ τὰ ὑπερκόσμια, καὶ τῶν ἐκπόνων ἀγώνων, ἀξίως τὰ γέρα κομισάμενος, ταῖς οὐρανίαις συναγάλλει ταξιαρχίαις, παμμακάριστε, τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν κληρονόμος, καὶ τῆς βασιλείας οἰκῆτωρ γενόμενος. Ἀλλὰ πρέσβευε, θεοφόρε Σωζόμενε, τῷ Σωτῆρι τῶν ὅλων, τοῦ σῶσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Χαρὰν προμνηστεύεται, πᾶσιν ἡ Ἄννα νυνί, τῆς λύπης ἀντίθετον, καρπὸν θλαστήσασα, τὴν μόνην Ἀειπάρθενον, ἥνπερ δὴ καὶ προσάγει, τὰς εὐχὰς ἐκπληροῦσα, σήμερον γηθομένη, ἐν ναῷ τοῦ Κυρίου, ὡς ὄντως ναὸν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ μητέρα ἀγνήν.

Καὶ νῦν. Ἀνίμψεντε Παρθένε.

Τὸ νῦν ἀπολείεις, καὶ τὸ τροπάριον, ἡχος δ'.

Τοῖς πίστει προστρέχουσι, Σωζόμενε τρισόλβιε, τῇ σοφῇ τῶν λειψάνων σου, καὶ προσκυνοῦσι πιστῶς, τοῦ εἶδους ἐμφέρειαν, ἄφρῃσι τῶν πταισμάτων, καὶ σωμάτων τὴν ρῶσιν, δώρησαι θεοφόρε, καὶ παντοίων κινδύνων, καὶ παθῶν ἀρρωστίας πάντας ἐκλύτρωσαι.

*Καὶ νῦν Θεοτόκion, τὸ προεόρτιον ἤχος δ' αὐτό. Χαρά· προῖησθε ἵσταί. Τὸ νῦν ἀπὸ λέγουσιν
δοῦλόν σου. Ἐὸ Θεοτόκε Παρθένε ἱκετεύω ἢ εὐλόγησις τῶν ἁμῶν.*

Εἰς τὸν Ὁρθρὸν μετὰ τὴν α'. σιχολογίαν. Κάθισμα, ἤχος δ'. Κατεπλήγη Ἰωσήφ.

Τὴν πτωχεῖαν Ἰησοῦ, ἐπιποθήσας εὐσεβῶς, πλοῦτον ἔλιπες φθαρτόν,
ζωὴν τὴν ρέουσαν σοφέ, καὶ τὸν σταυρόν σου ἐπ' ὤμων ἀράμενος,
τρίθον τὴν στενὴν χαίρων διήνυσας, παθὼν τὰς ἡδονάς, τὰς τοῦ σώμα-
τος, δι' ἐγκρατείας ἅγιε, ἀπάσης κακοπαθείας τε ἔφθασας, πρὸς πλάτος
θεῖον, τοῦ παραδείσου πάτερ ἡμῶν Σωζόμενε.

Θεοτόκion.

Κατανύξει ψυχικῇ, κλίνω σοι γόνυ ἀγαθῇ, καὶ λιτανεύων ἐκβοῶ,
πρόσχες καὶ ἴδε τὴν ἐμὴν, ἐν ἁμαρτίαις συγκύπτουσαν ταλαιπω-
ρίαν. Μαλύνας γὰρ κακῶς ψυχὴν καὶ σῶμά μου, ἐκδέχομαι λοιπόν, κατὰ
τὰς πράξεις μου, τὰς φοβερὰς ἐκεῖνας τε κολάσεις. Σὺ οὖν Παρθένε βο-
ήθει μοι, καὶ λύτρωσάι με θεογεννήτωρ ἐξ αὐτῶν ὅτι δύνασαι.

Μετὰ τὴν β' σιχολογίαν, Κάθισμα, ἤχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Τριάδος γενόμενος τῆς ὑπερθέου ναός, ἐν οἴκῳ ἀγίῳ σου τοὺς σέ τι-
μῶντας πιστῶς, ἀγίασον, φώτισον, πλήρωσον τὰς αἰτήσεις, καὶ πα-
ράσχου τὰς λύσεις, πάντων τῶν ἐπιόντων, τοῦ Βελίᾳρ σκανδάλων, Χρι-
στὸν ἐκδυσωπῶν μάκαρ Σωζόμενε.

Δόξα, τὸ αὐτό. Καὶ νῦν Θεοτοκίον.

Ταχὺ δέξαι Δέσποινα τὰς ἱκεσίας ἡμῶν, καὶ ταύτας προσάγαγε τῷ
σῷ υἱῷ καὶ Θεῷ, Κυρία πανάμωμε, λύσον τὰς περιστάσεις τῶν εἰς
σὲ προστρεχόντων, σύντριψον μηχανίας, καὶ κατάβαλε θράσος, τῶν ὀ-
πλιζομένων ἀθέων, πάναγνε, κατὰ τῶν δούλων σου.

Μετὰ τὸν πολὺλλον. Κάθισμα ἤχος δ'. Ἐπαφάνης σήμερον.

Ἐλαμπρύνθης χάριτι καὶ ἀληθείᾳ, τὰ τῆς γῆς πληρώματα, φωταγω-
γήσας εὐσεβῶς, μάκαρ Σωζόμενε Ὅσιε, ὅθεν σε πίστει ἡμεῖς μακα-
ρίζομεν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον ὁμιον.

Προσπασία ἄμαχε τῶν ἐν ἀνάγκαις, καὶ πρεσβεΐα ἔτοιμος τῶν ἐλπι-
ζόντων ἐπὶ Σέ, ἀπὸ κινδύνων με λύτρωσαι, καὶ μὴ παρόψει ἢ πάν-
των βοήθεια.

Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ α' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου. Προκείμενον ἤχος δ'. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ Ὁσίου αὐτοῦ. Στίχος. Τί ἀνταποδώσομεν τῷ Κυρίῳ. Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον.

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐναντιῷ μαθηταῖς, πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. Ζήτει εἰς τὴν ἑορτήν τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου. Δόξα. Ταῖς τοῦ σοῦ Ὁσίου προσεβείαις. Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου προσεβείαις ἐλέημων. Ἐλεήμων ἐλέησόν με ὁ Θεός, καὶ τὸ Ἰδιόμελον, ἤχος πλ. β'.

Οσιε πάτερ, θεοφόρε Σωζόμενε, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξήλθεν ὁ φθόγ-
γος τῶν κατορθωμάτων σου, διὸ ἐν τοῖς οὐρανοῖς εὗρες μισθὸν τῶν
καμάτων σου, τῶν ἀγγέλων ἔφθασας τὰ τάγματα, ὧν τὸν βίον ἀμέμπτως
ἐξήλωσας, παρρησίαν ἔχων πρὸς τὸν Κύριον, εἰρήνην αἰτῆσαι ταῖς ψυ-
χαῖς ἡμῶν.

*Ὁ κανὼν τοῦ ἁγίου εἰς δ'. Καὶ ὁ προσέχητος εἰς δ', προηγείται δὲ ὁ κανὼν ὁ προσέχητος
τῆς Θεοτόκου. Ὁ κανὼν τοῦ ἁγίου. Ἦχος πλ. δ'. Ἀρματηλάτην Φαραώ.*

Τῷ τοῦ δεσπότης πειθαρχῶν ρήματι Σωζόμενε, θεϊκῇ γνώσει κόσμου
δόξαν πάτερ κατεφρόνησας, ὥσπερ ὁ νομοθέτης Μωϋσῆς, καὶ φυ-
γὼν τοὺς ἀνθρώπους, ἀγγέλοις γέγονας σύσκητος, ἅμα σὺν αὐτοῖς εὐ-
φραινόμενος. Δίς.

Σὺ τοὺς θορύβους ἐκφυγὼν, πάτερ Σωζόμενε, ὡς ἁμαρτίας πηγάς,
πάθη σαρκὸς ἐχαλινάγωνίησας, ὅθεν ἐν ἡσυχίᾳ τὸν νοῦν τηρήσας,
τοῦ θεοῦ πνεύματος γέγονας ἀξιοπρεπὲς ἐνδιαίτημα.

Θεοτοκίον.

Δεδοξασμένα περὶ σοῦ λελάληνται, ἐν γενεαῖς γενεῶν, ἡ τὸν θεῖον
Λόγον ἐν γαστρὶ χωρήσασα, ἀγνὴ δὲ διαμείνας Θεοτόκε Μαρία.
Διό σε πάντες γεραίρομεν, τὴν μετὰ θεὸν προστασίαν ἡμῶν.

Καταβασία. Χριστὸς γεννᾶται

ᾠδὴ γ'. Ὁ στερεώσας καὶ ἄρχας.

Πάτερ Σωζόμενε, τῆς σῆς Χριστομιμήτου πτωχείας, τὸ στενὸν τῆς
τρίβου ὤδευσας, καὶ κόσμου τὴν εὐπάθειαν, πρὸς Θεὸν ἐβάδισας,
καὶ τῆς ἀφράστου δόξης κατηξιώθης ἀοίδιμε.

Τὰς προσβολὰς τῶν δυσμενῶν καὶ τῶν μεγάλων πνευμάτων, ἐκ Θεοῦ
συντετριμμένη καρδίᾳ, δεδεγμένος ἄρωγὴν, Σωζόμενε, κατέρρα-
ξας, τροπαιοφόρος πάτερ, τῇ ταπεινώσει γενόμενος.

Θεοτοκίον.

Τῶν Χερουβείμ καὶ Σεραφείμ ἐδείχθης ὑψηλοτέρα, Θεοτόκε. Σὺ γὰρ μόνῃ ἐδέξω τὸν ἀχώρητον Θεόν, ἐν σοὶ γαστρὶ ἀμόλυντε· διὸ πίστει σὲ πάντες, ὕμνοις ἀγνὴ μακαρίζομεν.

Καταβασία. Τῷ πρὸ τῶν αἰώνων. Κάθισμα τὸ προσόδιον, καὶ τοῦ ἁγίου, ἤχος πλ. δ'.

Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον ἐν σοὶ γαστρὶ.

Τοὺς θορύβους τοῦ βίου ἀποφυγών, καὶ ἡσύχως τὸν βίον διατελὼν, τὰ πάθη ἐνέκρωσας, καὶ τὸν νοῦν ἀνεπτέρωσας, πρὸς τὸν Θεόν, καὶ στῦλος πυρὸς ἐχρημάτισας, καὶ σωτὴρ ἀπάντων, καὶ πιστῶν τῶν τιμῶν-των σε, ὄμβροισ δακρύων πιαινόμενος ὥφθης, ὡς δένδρον κατάκαρπον, θεοφόρε Σὺ ζόμενε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἐορτάζουσι πόθῳ τὴν ἀγίαν μνήμην σου.

Δάξα, τὸ αὐτό. Καὶ ν. ν. Θεοτοκίον ὁμοιον.

Χαριστήριον αἶνον χρεωστικῶς, ὡς ἡ χήρα ἐκείνη δύο λεπτά, προσ-φέρω σοὶ Δέσποινα, ὑπὲρ πασῶν τῶν χαρίτων σου. Σὺ γὰρ ὥφθης σκέπη, ὁμοῦ καὶ βοήθεια, πειρασμῶν καὶ θλίψεων, αἱ με ἐξαίρουσα. "Ο-θεν ὡς ἐκ μέσης φλογιζούσης καμίνου, ρυσθεὶς τῶν θλιβόντων με, ἐκ καρδίας κραυγάζω σοι, Θεοτόκε βοήθει μοι, πρέσβευε τῷ σὺ υἱῷ καὶ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς προσκυνοῦσιν ἐν πίστει τὸν πανάγιον τόκον σου.

ᾠδ' δ'.

Σὺ μὲν ἰσχύς Κύριε, Σὺ μὲν καὶ δύναμις.

Σὺ βιαστής φύσεως ὥφθης Σωζόμενε, σὺ τὰ πάθη πάτερ καθυπέ-ταξας, νοερῶς ἐγκελευόμενος, καθάπερ ἱκέτῃ τῷ ὑπνῷ ἡγεμονι-κῶς, διὸ καὶ ἐν παννύχοις ἀγρυπνίαις ἐβόας, τῇ δυνάμει σου δόξα φι-λάνθρωπε.

Σὺ τὸν Θεόν "Οσιε πόθῳ ἐζήτησας, σὺ φανέντα πλεῖον ἐπεπόθησας, καὶ τῇ καθάρσει θεοειδὴς ὅλος χρηματίσας, τῷ ποθουμένῳ ὠμί-λησας. Καὶ ἔγνωσ τῇ ἐνώσει, τὸν ὑπέρτερον πάσης καταλήψεως, πά-τερ Σωζόμενε.

Θεοτοκίον.

Σὺ τῶν πιστῶν καύχημα πέλεις ἀνύμφευτε, Σὺ προστάτις, Σὺ καὶ καταφύγιον, Χριστιανῶν τεῖχος καὶ λιμὴν, πρὸς γὰρ τὸν υἱόν σου

ἐντεύξεις φέρεις πανάμωμε, καὶ σώζεις ἐκ κινδύνων τοὺς ἐν πίστει καὶ πόθῳ, Θεοτόκον ἀγνήν Σὲ γινώσκοντας.

Καταβασία. Ρίβδος: ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί. Ὠδὴ ε'. Ἦνα τί με ἀπόσω.

Τὸν μεοίτην τῆς πρώτης, πάτερ, καταθάσεως τοῦ πρώτου Ἀδάμ, εὐσεβῶς ἀπόσω, τοῦ ἐχθροῦ εὖ εἰδὼς τὰ σοφίσματα, διὸ ἐν ἀχράντῳ χοροβατῶν τρυφῆς λιμένι, τὸν δεσπότην Χριστὸν καθικέτευε.

Σεαυτὸν ἀπηρνήσω, πᾶσαν ἡδυπάθειαν ἀπαρνησάμενος, καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν σταυρόν σου βαστάσας, Σωζόμενε, καὶ Χριστὸν ποθήσας, ἐν οὐρανοῖς συγκληρονόμος ἐπαξίως αὐτοῦ ἐχρημάτισας.

Θεοτοκίον.

Μητρικὴν παρρησίαν, τὴν πρὸς τὸν υἱόν σου κεκτημένη Πάναγνε, συγγενοῦς προνοίας τῆς ἡμῶν μὴ παρίδης δεόμεθα, ὅτι Σὲ καὶ μόνην, Χριστιανοὶ πρὸς τὸν δεσπότην, ἱλασμόν εὐμενῇ προσβαλλόμεθα.

Καταβασία. Θεὸς ὢν εὐήρης.

Ὠδὴ ε'. Ἀβυσσὸς ἁμαρτιῶν.

Φρόνημα τὸ τῆς σαρκός, εὐσεβῶς δι' ἀπαθείας νεκρώσας, οὐχ ἥρε-
τίσω κλῆρον τὸν ἐπίγειον Ὅσιε, τῆς Χριστοῦ ποθῶν πάτερ Σωζόμε-
μενε, ἐν ὑψίστοις κληροδοσίας τὴν ἀπόλαυσιν.

Ἡλιος ἐπιφανεῖς τὴν δλονύκτιόν σου ἔλυσε στάσιν, τοῦ νοητοῦ ἡλίου τὴν ἀσύγκριτον ἑλλαμψιν, μετὰ τοὺς ἐν νυκτὶ βίου καμάτους, σοὶ προεμήνυε, περιαιυγάζων σε Σωζόμενε.

Θεοτόκιον.

Εχουσα τὸ συμπαθές, ἡ τεκοῦσα τὸν φιλάγαθον Λόγον, σῶσον ἡ-
μᾶς θιαίας καὶ δεινῆς περιστάσεως. Σὲ γὰρ μόνην οἱ πιστοί, πά-
ναγνε Δέσποινα, προστασίαν ἀκαταμάχητον κεκτήμεθα.

Καταβασία. Κοιτάκια τὰ προσόχεια ποθῶν, εἶτα τοῦ ἀγίου. Κοιτάκιον, ἦχος β'.
Τὰ ἄνω ζητῶν.

Τοὺς βιωτικὸς θορόβους ἀπώσάμενος, ἡσυχαστικῶς τὸν βίον ἐξε-
τέλεσας, τὸν ἱερὸν Θύρσον μιμούμενος, κατὰ πάντα τρόπον δσιώ-
τατε. Σὺν αὐτῷ οὖν σε γεραίρομεν, ὁσίῳ πάτερ Σωζόμενε.

Ὁ υἱός.

Τῆς τοῦ Κυρίου φωνῆς ἀκούσας, ἐπορεύθης ὀπίσω αὐτοῦ, γυμνὸς τοῦ θείου γενόμενος, καὶ ἀπέρριψας φροντίδας πάσας χρημάτων τε καὶ κτημάτων, ἱκετῶν σου καὶ φίλων, καὶ πᾶσαν τοῦ κόσμου στοργήν, θεοφόρε Σωζόμενε, καὶ μόνος μόνῳ Θεῷ ὁμιλῶν καθαρῶτατα, ἔνδον ἐν τῷ σῶ ἀγίῳ σπηλαίῳ, γνώσεως χάριν εἴληψας, ἣν μοι πέμψον ὑμῆσαι σε μέλλοντι, ὁσίων πάτερ Σωζόμενε.

ΤΟ ΣΥΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

Μηνὶ Νοεμβρίῳ κ' μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ Ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σωζομένου, τοῦ νέου ἀσκήσαντος, τοῦ θαυματουργοῦ.

Στίχος: Σώζων σῶσόν με ἐκ τῶν τοῦ βίου σκαθάλων, ἵνα σωζόμενος ἡμῶ σε εἰς αἰῶνας.

Ε'τούτου τοῦ ἀγίου Σωζομένου, τὸ ἀσκητήριον ὅπου ἀσκήτευσεν εἶναι μέσα εἰς ἓνα σπήλαιον, ἀπάνω εἰς ἓνα βουνόν, σιμὰ εἰς κάποια χωρία, ὅπου εὐρίσκονται τὴν σήμερον, Ταύρους, Γαλάτειας, Λειθαδίου καὶ ἄλλων χωρίων καὶ εἶναι ἐπαρχία τοῦ Καρπασίου. Καὶ τὸ βουνὸν ὅπου εἶναι ἀπάνω, λέγεται «κομφά» ἑλληνικὰ θέλει νὰ εἴπῃ, στρογγυλοειδής, διότι ἐπάνω ἔχει τόπον ὅπου εἶναι πεδιάδα, καὶ εἶναι ἡ ἐκκλησία του ἐκεῖ κτισμένη, καὶ μέσα εἶναι τὸ σπήλαιον ὅπου ἡσκήτευσεν καὶ ἀκόμη στέκονται καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ ἁγία του λείψανα καὶ εὐωδιάζουν κατὰ πολλὰ, καὶ τὰ προσκυνοῦν οἱ χριστιανοί, ὅσοι ὑπάγουν ἐκεῖ διὰ τὰς ἀσθενείας ὅπου γίνονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Διότι θαυματουργεῖ πολλά ἐτοῦτος ὁ εὐλογημένος ἅγιος, τόσον εἰς πιστοὺς, ὅσον καὶ εἰς ἀπίστους, ἔστονταί ὅπου ὑπαγαίνουν, καὶ πολλοὶ Ἄγαρηνοὶ μὲ τὰς γυναῖκας τους, καὶ λαμβάνουσι ταχέως τὴν ἴασιν, ὡς καθὼς εἶναι κάθε ἐνὸς ἡ πίστις του, καὶ ὁ πόθος ὅπου ἔχει πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν ἅγιον. Καὶ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τὸν βορέαν ἔχει μίαν καμάραν, καὶ εἶναι ὁ ἅγιος ἐκεῖ μέσα ζωγραφισμένος γηραιός, καὶ εἶναι ὁσιος καὶ ὄχι ἱεράρχης, καὶ ἔχει γράμματα ὅπου λέγουν, ὁ ἅγιος Σωζόμενος, (ὡς ἐγὼ τὰ ἀνέγνωσα ὁπότεν ἦμουν παιδί καὶ ἐζοῦσαν ἀκόμη οἱ γονεῖς μου ἐν ἔτει αχο' Χριστοῦ). Ἀκόμη εἶχε καὶ μερικὰ λείψανα, καὶ ἦσαν μέσα εἰς τὸ ἅγιον σπήλαιον ὅπου ἀσκήτευσεν, καὶ τέλος πάντων ἐκοιμήθη ἐκεῖ. Μὰ τώρα δὲν ξεύρω ἐὰν στέκουν μερικὰ ἁγία λείψανα, διότι εἰς τὸν καιρὸν ἐκείνου τοῦ μισόχριστου καὶ θεοκατάρτου Μαρκουλλῆ, ὅπου ἔκαμε τὴν ἀπογραφὴν, ἦγουν τὴν γράπτουσιν, ἐρήμαξεν ἡ Κύπρος, καὶ ἀπωλέσθησαν πολλοὶ χριστιανοί· ἄλλοι ἐτούρκισαν, ἄλλοι ἔφυγαν καὶ ἐπῆγαν εἰς ἄλλους τόπους, ὁμοίως

καὶ οἱ συγγενεῖς μου ἔφυγαν ἐτότες, καὶ ἐπήγαμεν εἰς τὰ μέρη τῆς Κιλικίας, καὶ ἐστάθημεν ἐκεῖ χρόνους ν' καὶ ἐτότες, ὡσάν ἀπόθαναν οἱ γονεῖς μου, ἦλθα πάλιν εἰς τὴν Κύπρον ἐν ἔτει 1731 Χριστοῦ, καὶ ἐκάθησα εἰς τὴν πόλιν τοῦ Καρπασίου καὶ ἔγραψα μερικοὺς ἀγίους νέους τὴν ἀκολουθίαν τους, ὡς φαίνεται ἐδῶ μέσα. Ὁ ἅγιος Σφζόμενος λέγω, καὶ εἶναι ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς Χριστιανοσύνης, καὶ ἔστοντας ὅπου εἶναι νέος, καὶ δὲν εὐρέθεται εἰς τὰ βιβλία τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἐβόλθηκα εἰς κόπον, ἔστρωντας διὰ τὰ πολλὰ θαυμάσια ὅπου ἐνεργεῖ καὶ κάμνει, καὶ ἔκαμά του, ἦγουν ἐσύνθεσά του, ἐτοῦτα τὰ ὀλίγα σιχηρά, ὅπου εἶναι ἐδῶ γραμμένα ἄμποτες κανένα καιρὸν νὰ τὰ εὑρουν οἱ ἐκεῖσε Χριστιανοί, νὰ τὰ μεταγράψουν, νὰ τὰ ἐπάρουν νὰ τὰ διαβάζουν εἰς τὴν ἀγίαν του ἑορτὴν. Ἐτοῦτος ὁ ἅγιος λέγουν κάποιοι ἐκ παρὰδόσεως, ὅτι πῶς ἦτο πρωτοσύμβουλος τοῦ ἀγίου Αὐξεντίου, καὶ ὅταν ἔβαλαν καλὴν βουλὴν νὰ ἔλθουν ἐκεῖνοι οἱ τριακόσιοι Ἀλαμάνοι (ἔτσι γράφει ὁ βίος τοῦ ἀγίου Αὐξεντίου ὡς ἐγὼ τὸν ἐδιάβασα πῶς εἶναι Ἀλαμάνος), εἰς τὴν Κύπρον, ὅλοι ἐστάθησαν καὶ ἔκαμαν προσευχὴν διὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ ὁ Κύριος νὰ τελειώσουν τὴν ζωὴν τους θεάρεστα, καὶ νὰ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ δαίμονος. Καὶ οὕτως τελειώνοντας τὴν προσευχὴν τους, ἐφιλήθησαν ἀγίῳ φιλήματι, καὶ λαθόντες συγχώρησιν, ἐπῆγεν ὁ καθεὶς ἐκεῖ, ὅπου τὸν ἐφώτισεν ὁ Κύριος. Ὁ δὲ ἅγιος Αὐξέντιος δὲν ἀπεχωρίστην ἀπὸ τὸν ἅγιον Σφζόμενον, ἀλλὰ ὀλίγον μακρὰν ἀπόμειναν, καὶ προσευχόμενοι ὅλην τὴν ἑβδομάδα, τὸ Σάββατον τὸ θράδου ἤρχετο ὁ ἅγιος Αὐξέντιος, ἔστρωντας ὅπου ἦτο νέος, εἰς τὸν ἅγιον Σφζόμενον, καὶ προσευχόμενοι καὶ συνομιλῶντας, πάλιν τὴν Κυριακὴν τὸ θράδου ἐπήγαιναν εἰς τὴν ἄσκησίν του, λαμβάνοντας πρῶτον συγχώρησιν. Καὶ ἔτσι ἀγωνιζόμενοι ἕως τέλους τῆς ἀγίας τους ζωῆς, ἕως ὅτου ἀνεπαύθησαν καὶ ἔλαβον τὸν μισθὸν τοῦ κόπου τους μυριοπλασίως καὶ ἐπέκεινα. Καὶ ἔτσι κάμνομεν, ἦγουν ποιοῦμεν τέλος καὶ λέγομεν, ταῖς τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σφζομένου πρεσβείαις Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς. Ἀμήν. 1733, Χριστοῦ.

Ῥδὴ 5'. Θεοῦ συγκατάβασις.

Τῷ θεῷ πόθῳ τρωθεὶς αἰοίδιμε, ὀπίσω αὐτοῦ ἐπορεύθης Ὅσιε, τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ ἀράμενος ἐνδοξε καὶ ἐβόας, εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.

Τὸν θεῖον ἐν σώματι ὑπέδυσ γνώφον, πάτερ Σφζόμενε, ἐν Χριστῷ, μνησθεὶς δὲ πατρὸς ἀνάρχου, γνῶσιν καὶ πνεῦμα, τὴν ἐν Τριάδι

μονάδα ανύμνησας, εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.

Α πάντων μὲν Κύριον, ἑνὸς δὲ μόνου μονογενοῦς υἱοῦ, ὀρθοδόξως πατέρα θεολογοῦντες Σὲ καταγγέλλομεν, καὶ ἔν ειδότες Σοῦ ἐκπορευόμενον, πνεῦμα εὐθές, συμφυές καὶ συναΐδιον.

Καταβασία. Οἱ παῖδες εὐσεβεῖς συντραφέντες.

Ὡδὴ η'. Ἐπιπλασίως κάμινον.

Τῶν ἡδονῶν Σωζόμενε τὴν ψυχόλεθρον πόρωσιν, τὴν κολαστικὴν τε καὶ γῆνιν ἔνδοξε, εὐτόνως κατέστειλας, τοῖς τῶν δακρύων ρεύμασιν. Ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἐξ ἀμφοτέρων ρυσθῆναι, μὴ παύσῃ ἱκετεῶν τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, Χριστὸν ὃν εὐλογοῦμεν, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ε ὑπαπλάσιως ἔνδοξε, κατανύξεως κάμινον τῆς Βαθυλωνίας, σεαυτῷ ἐξέκαυσας, ἐν ᾗ δροσιζόμενος τῷ φωτισμῷ τῆς χάριτος, τὸν δημιουργὸν καὶ λυτρωτὴν ἀνεβόας, οἱ παῖδες εὐλογεῖτε, ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Τρισσοφαῖ Θεότητα, ἐνιαίαν ἐκλάμπουσιν αἴγλην, ἐκ μιᾶς τρισυποστάτου φύσεως, γεννήτορα ἀναρχον, ὁμοφυᾶ τε Λόγον πατρός, καὶ συμβασιλευὸν ὁμοούσιον πνεῦμα, ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Καταβασία. Θαύματος ὑπερφνοῦς.

Ὡδὴ θ'. Ἐξέστις ἐπὶ τούτῳ ὁ οὐρανός.

Επέστη ἡ φωσφόρος σου ἑορτὴ παμμακάριστε, Σωζόμενε αἰοῖδιμε, πλήρης χαρᾶς, πλήρης εὐφροσύνης πνευματικῆς, πλήρης ἁγίου πνεύματος, πλήρης εὐωδίας καὶ φωτισμοῦ. Καὶ νῦν σε κεκτημένοι ἀσκήσεως κανόνα, καὶ νομοθέτην ἀγαλλόμεθα.

Ανέτειλε Χριστὸς σοι ἄδυτον φῶς, εὐφροσύνη δέ σε ὑπεδέξατο, ἐν οὐρανοῖς. Μνήμη γὰρ θανάτου διηνεκεῖ, τὸν σεαυτοῦ προσήγαγες βίον ἀκηλίδωτον ἐμμελῶς, διὸ καὶ ἐπαξίως ἀπείληφας τῶν πόνων, ἐπικαρπίας παμμακάριστε.

Μὴ παύσῃ ἱκετεῶν τὸν λυτρωτὴν, πανσεβάσμιε πάτερ, δωρήσασθαι τοῖς εὐλαβῶς τὴν μνήμην σου τελοῦσι τὴν ἱεράν, τὴν τῶν πταισμάτων ἄφεσιν, τὴν τῶν χαρισμάτων διανομήν, τὴν θείαν προστασίαν, ψυχῶν τὴν σωτηρίαν, τὴν αἰωνίαν ἀπολύτρωσιν.

Θεοτόκιον.

Ωράθης, ὦ Παρθένε μήτηρ Θεοῦ, ὑπὲρ φύσιν τεκοῦσα ἐν σώματι, τὸν ἀγαθὸν Λόγον ἐκ καρδίας τῆς ἑαυτοῦ, ὃν ὁ πατὴρ ἡρεύξατο πάντων πρὸ αἰώνων ὡς ἀγαθός, ὃν νῦν καὶ τῶν σωμάτων, ἐπέκεινα νοοῦμεν, εἰ καὶ τὸ σῶμα περιθέβληται.

Καταβασία. Μυσιήριον ξένον.

Ἐξαποστειλάριον, πρῶτον τῆς ἑορτῆς καὶ εἰτα τοῦ ἁγίου.

Τοῖς μαθηταῖς συνελθόμεν.

Τῷ τοῦ δεσπότου "Οσίε, πειθαρχῶν θεῷ νόμῳ, πάντα τὸν κόσμον ἔλιπες, καὶ λαβὼν τὸν σταυρόν σου, πάτερ Σωζόμενε χαίρων, ἡκολούθησας τούτῳ, νηστεiais καὶ τοῖς δάκρυσι, θεοφόρε σχολάζων, καὶ προσευχῇ, στύσει τῇ παννύχῳ καὶ ἡσυχίᾳ, δι' ἧς ἐκράθης πάνσοφε τῇ ἀγίᾳ Τριάδι.

Θεοτοκίον. Μαρία καθαρότατον. Εἰς τοὺς ἄνους, δ' ὁ τῆς ἑορτῆς καὶ δόξ τοῦ ἁγίου.

"Ηχος α'. Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.

Τῇ ἐγκρατεῖα τὸ σῶμα περιφραζάμενος, τὰς τῶν παθῶν κινήσεις ἀπενέκρωσας πάτερ, εὐχαῖς καὶ ἀγρυπνίαις, ὅθεν ἐν σοί, ἡ τοῦ πνεύματος δύναμις, ἐπισκιάσασα ἔδειξε νοητόν, σὲ φωστῆρα καὶ παγκόσμιον.

Καθάπερ ἄνθη ποικίλα περιδρεψάμενοι, ἐκ νοητῶν λειμώνων, τῶν τοῦ πνεύματος λόγων, ἐπαίνων τοὺς στεφάνους χαρμονικῶς, τοῦ "Οσίου συμπλέξωμεν, καὶ προεόρτιον δῶρον πιστοὶ αὐτῷ, ἐπαξίως προσκομίσωμεν.

Δόξα. "Ηχος πλ. δ'.

Τῶν ὀρθοδόξων τὰ πλήθη, σὲ τῶν ἀσκητῶν τὸ κλέος, τιμῶμεν πάτερ Σωζόμενε. Διὰ γὰρ τῆς φαιδρᾶς σου πολιτείας καὶ ἀσκήσεως, τῶν σῶν πόνων τὰ γέρα δοξάζομεν, μακάριος εἰ τῷ Χριστῷ δουλεύσας, καὶ ἐχθροὺ θριαμβεύσας τὴν δύναμιν, ἀγγέλων συνόμιλε, τοῦ Θύρσου ὁμόσκηνε, καὶ δικαίων, μεθ' ὧν πρέσβευε τῷ Κυρίῳ, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν τῆς ἑορτῆς. Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπύκνως. Εἰς τὴν λειτουργίαν τὴ τυπικά, ἐκ τοῦ κανόνος τῶν προσευχῶν "Ωδή", ἐκ δὲ τοῦ ἁγίου ἡ σὺ'. "Ο ἀπόστολος τοῦ ἁγίου. Προκείμενον Τίμιος ἐναντίον Κυρίου. Τὶ ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ. Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς Παύλου τὸ Ἀνάγνωσμα.

Ἀδελφοί, πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν, καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες· ἄλυσιτελές γὰρ ὑμῖν τοῦ-

το. Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πεποιθήμεν γὰρ ὅτι καλήν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι· περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν, ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

*Ἀλληλούϊα. Ὡχος β'. Μακάριος ἀνὴρ. Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν.
Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ ἔστη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπου πεδινοῦ. Κοινωνικὴν, εἰς μνημόσυτον αἰώνιον.*

Εικ. 1. Τὸ παλαιὸν ἡμιυπόγειον τμήμα τῆς Μονῆς Ἀποστόλου Ἀνδρέου παρὰ τὴν θάλασσαν μετὰ τμήματος τοῦ ἀρχικοῦ νεωτέρου κτιρίου τῆς Μονῆς καὶ τοῦ κωδωνοστασίου τοῦ νεωτέρου ναοῦ.

ἈΚΑΚΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥ.

Ὁ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ἈΠΟΛΟΓΩΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΙ, ΚΑΙ
 Εἶναι ὁ ἀνθρώπος χρηστής εἰς τὴν ζωὴν του, γὰρ ἀρετῇ, γὰρ
 τιμῇ καὶ γὰρ ἀγαθότητι, τὴν πίστιν του πρὸς τὸν ἑπεί
 τα τὴν πρὸς αὐτοῦ. ὅτι σὺ κλέπτου ἀνδρὸς πρὸς τὴν
 οὐκ ἔστιν ἔργον. ἔκρινον τὰς ἀπὸ τούτων ζωῶν ἐκτίθει
 γὰρ ἔχῃ ἀνταποδοκίαν καὶ πλεονεκίαν καὶ ἔστιν εἰς
 σκάνδαλον. ἔστι καὶ τὴν πρὸς αὐτοῦ, χρεώσῃ καὶ ἄλλους νὰ
 τὴν ἀγαθῇ, καὶ γὰρ τὴν τιμῇ. καὶ γὰρ πλεονεκίαν ἀγαθότητι.
 ὁ δὲ πλεονεκίαν καὶ ἄλλους σφόδρα, μάχου ὑπὲρ πλουτείας.
 πλεονεκίαν δὲ αὐτοῦ πρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔστι καὶ ἑστῆς.
 ἀντιτίθεται καὶ ὑπὲρ μάχου ἀγαθῇ πρὸς αὐτοῦ. καὶ τὴν
 καλὴν εἶναι καὶ ὀνόματι. καὶ τὴν ἀγαθῇ καὶ πλοῇ
 καὶ ἰδέτε πῶς αὐτὸς ὁ πολὺς κερὸς καὶ πολὺς κερὸς
 ὁδυστέα ὁ πρὸς ἐκνήθη καὶ ἀντιθέατος, εἰς τὸ γνῆ
 τῆς φεμκῆς, γὰρ οὐκ οὐκ γνῆ, εἶναι, ἄλλος πλοῇς πότος.
 κερὸς καὶ πλεονεκίαν. καὶ εἰς τὸν πότον ὁ πρὸς ἑστῆς
 πλεονεκίαν καὶ τὸς ἐκνήθη. ἔστιν τὰς ἀγαθῇ

καὶ ἄλλους

Εἰκ. 2. Ἡ πρώτη σελὶς τοῦ προλόγου τοῦ χειρογράφου Ἀκακίου
 τοῦ μοναχοῦ μετὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ ἐν ἀρχῇ.